

Листування

● Дорогий Друже!

Прочитала я Вашу статтю про книжку Віктора Франкля "Людське шукання за сенсом життя". Мене вона зацікавила; випозичила я її в місцевій бібліотеці, а вчора купила собі в книгарні на власність. Хочу її мати біля себе...

Перед роком я втратила коханого чоловіка. Ми були з собою понад 52 роки, найрідніші, підносили себе на душі й доповнювали. Відійшов Він, зберігаючи всі свої духові сили, пам'ять, бистру думку, — пістряк знищив Його тіло.

Весь цей час я двигаю це велике горе, й питання "Чому й навіщо?" не лишає мене й на хвилину.

Ця праця людини, яка тяжко страждала, дає мені сурогат до думання й до певної міри — успокоєння.

Дякую Вам сердечно за те.

Із щирою пошаною

Дарія Витанович

До Редакції "Пластового Шляху"

Шановні Панове Редактори!

У числі 3 за 1974 рік, редагованому у Великій Британії, серед цілого ряду статей п. Т. Данилова я знайшов одну, яка носить зовсім нездорові ідеї. Хоч інші націховані тим же самим духом, та вони не мають прямого відношення до пластової виховної праці. Однак стаття "Чи демонстрації виховують" як своїм вістрям, так і суттю, на мою скромну думку, зовсім розбігається з тими ідеями, на яких я виростав у Пласті.

Стаття вносить дуже небезпечні елементи у спосіб думання, а ще більше діяння молоді, що зростає в Пласті тепер. Я дуже просив би помістити мій відгук не "екс катедра", як була поміщена стаття п. Данилова, але як дискусійну або як звичайний лист до Редакції. Коли ж Редакція того допису не помістить, то, хоч як того не хотілося б робити, тоді мені прийдеться кинути свій голос остереження на сторінках інших доступних мені наших періодиків.

Прошу трактувати моє прохання не як свого роду вимушення, але як доказ глибокого мого занепокоєння про організацію, в якій я виростав і якою й тепер дорожу.

З пластовим привітом Скоб!

В. Гоцький

З М І С Т

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

Сила вогників єдності 1

МИ І НАШ НАРОД

Флоріан Неуважний: У Шевченків слід ступаючи... 5

Андрій Качор: Сильно, красно... і культурно 9

Михайло Добрянський ЛЧ: 22 травня Шевченківське свято української молоді на Батьківщині 14

** : Об'ява Головної Пластової Булави у 25-ті Роковини смерті пл. сен. Романа Шухевича 20

ПИТАННЯ ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Володимир Соханівський: Поради Ослера студентам 21

МИ І НАШЕ ДОВКІЛЛЯ

Роман Сенчук: Школа на крутому закруті 28

Ростислав Ільницький: Охорона української молоді перед винародовленням 31

** : Члени Пласту — автори видань 37

"ПЛЕКАЙТЕ МОВУ..."

Т. Г.: Що робити, щоб квіт рідної мови не в'янув?... 38

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

Наталка Коропецька: Чи можливо зберегти українську субстанцію на еміграції? 41

В. Гоцький: Чи демонстрації виховують? 45

** : Уляну Любович відзначено 47

ТИМ, ЩО ВІДИЙШЛИ...

Пам'яті Тараса Ліськевича 48

Згадуємо сл. п. Андрія Козака 49

ЩО ЧИТАТИ?

Володимир Соханівський: "Покоління зійдуться" 51

Н. Коропецька: "Проблема ідентичності — Україна чи Америка" 54

ХРОНІКА

** : Ювілей 25 річчя праці Пласту в Клівленді 57

М. Г.: Чверть віку поза нами 58

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ У ДІЯСПОРІ

Олексій Сагайдаківський: До проблеми нашого УСП 59

Датки на пресфонд 62

Листування 64

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 1 (44)

ТОРОНТО

1975

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ PLASTOVY SHLIAKH
Видає Головна Пластова Булава Виходить що три місяці
Січень-березень 1975 Ч. 1 (44) January-March 1975

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
Plastovy Shliakh Magazine
2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Леонід Вачинський, Роксоляна Гарасимів, Ярослав Гарасимів, Тоня Горохович, Теодор Данилів, Анна Коренець, Ольга Кузьмович, Іван Манастирський, Атанас Мілянйч, Лариса Онишкевич, Любомир Онишкевич, Петро Саварин, Володимир Соханівський, Омелян Тарнавський і Атанас Фіголь.

Мовний редактор: пл. сен. Іван Манастирський.

Мовний редактор з технічних причин не дістає всіх матеріалів до справлення і також не робить друкарської коректи.

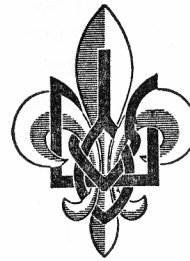
ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата від 1 травня 1974 р.: США і Канада: \$8.00, Австралія: \$5.00 австр., Австрія: 100 шіл., Аргентина: 10 нових пезів, Бразилія: 200 кр., Бельгія: 150 бел. фр., Великобританія: 2.00 фунти, Німеччина: 12.50 нім. мар., Франція: 15 фр., Швейцарія: 15 шв. фр. Ціна одного числа у США і Канаді — \$2.00.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine,
published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n,
2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада Ч. 1 (44) січень-березень 1975

Редакційна стаття

СИЛА ВОГНИКІВ ЄДНОСТІ

*Земле рідна! Мозок мій світліє,
І душа ніжнішою стає,
Як твої сподіванки і мрії
У життя вливаються моє.*

(В. Симоненко)

У прадідне свято Вітчизни-України, у Свят-Вечір, від віків традиційно українські родини заглиблюються в містерію народження Христа. Вони черпають силу з тієї глибокої крилиці, що нею є релігійна обрядовість нашого народу. За словами поета, тоді в хатах гостить "казка з лебедними крильми", наші душі звертаються до неземського, ідеального... У цей вечір душі наші еднаються теплом любови ближнього не тільки з найближчими, але з цілим народом, з живими і мертвими. І про тварин у цей вечір не можна забувати...

Ще в 1950 році, з ініціативи сл. п. Кекилії Паліїв, виникла в житті пластуна, розсіяного по світі, потреба плекатися новий звичай: у Свят-Вечір, коли засяє перша зірка в Україні, світити свічки на знак символічного єднання всіх нас із батьківщиною при святій вечері.

У зв'язку з подіями в Україні і масовими демонстраціями в обороні Мороза відбувалися також демонстрації із свічками. Світло і його тепло — це видимі символи тієї таємної містерії, яка криється в переміні матерії в тепло, що спонукує думати про незбагнене, високе, Боже...

Преса й листи принесли нам вістки про те, як світили вогні єдності наші друзі в інших країнах. Ось Начальний Пластун повідомив юнацтво, що він світитиме свічку в літаку, повертаючись з відвідин Пласту в Австралії. В Аргентині світилися вогники єдності в таборі, куди з'їхалися новацтво, юнацтво і батьки. По містах США і Канади, мабуть і Німеччини та Великобританії (у моменті, коли це пишемо, звітів ще нема), відбулися збірки членства станиць і груп, щоб у колі пластових родин післати свої свят-вечірні молитви в Україну. У Торонті була трохи інша форма свят-вечірнього єднання і молитви.

Тру Дейвідсон — визначна журналістка-канадка, помістила була в англomовній пресі, з власної ініціативи, заяву, що вона буде щоденно, о год. 11-й ранку молитися за життя Валентина Мороза аж до Різдва. Вона закликала все населення Канади прилучитися до її молитов, бо вона вірить у силу молитви, що може “зломати й залізо”. У зв'язку з цим Пластова Станиця в Торонті долучилася всім своїм членством до цієї молитви у Свят-Вечір. Провід станиці запросив інші організації до співучасті. 20 середніх шкіл у Торонті, у яких навчається українська молодь, відвідали батьки з Пластприяту, прохаючи дозволу дирекцій шкіл провести ритуал свічення свічечки під час навчання у школі. У деяких школах до українців долучувалися учні інших національностей. Керівництва шкіл поставилися до цього прохання прихильно.

Крім цього, юначки 16-го Куреня УПЮ-ок ім. Кекилії Паліїв з Торонта відвідали редакції щоденників “Сан” і “Гловб енд Мейл” у Торонті, прохаючи помістити звернення Пласту в справі акції свічення свічечки і молитви за Мороза та інших каторжан. Щоденник “Сан”, помістивши його, назвав це звернення “Листом тижня”. До другого щоденника, на жаль, юначки запізнилися (звернення мало бути друковане 6 січня).

Стільки про наше пластове середовище. Але в рамках загальної всеукраїнської акції, організованої СКВУ, у цілому світі відбувалися 10 листопада 1974 р. “Дні солідарності” і

єднання в молитвах про долю України та її героїв-каторжан у всіх країнах світу, де проживають українці. З почину крайових проводів організованого українського громадянства відбулися у згаданому дні 10 листопада м. р. соборні молебні, мовчазні походи із свічками, промови, концерти. У програмах тих “днів солідарності” брало також участь і місцеве населення інших національностей.

Без сумніву, джерелом найглибших патріотичних переживань, щирости молитов і єднання з Україною у всіх нас була світла постать Валентина Мороза і акція його оборони. Скільки голодових страйків, демонстрацій, заяв, резолюцій, інтервенцій перед урядовими чинниками, видань різними мовами, участей оборонців Мороза у міжнародних конгресах відбулося в останньому році?*) Голодовий страйк Мороза триогою наповняв серця не тільки українців, але й чужинців. Він своїм стражданням пробудив наше сумління, об'єднав любов'ю до тих ідеалів, за які страждає.

Маючи перед очима образ хресної дороги Мороза, Ігор Калинець написав свої глибоко гуманні й зворушливі рядки у широко вже відомій поезії “До Валентина Мороза” про те, як поет хотів би, щоб ці його поетичні рядки були “хоч на мить хусткою Вероніки” на його хресній дорозі. У десятих коротких Калинцевих “Треносах над ще однією хресною дорогою”, написаних 1971 року, поет передбачив усе те, що сталося з нашим новітнім Прометеем — Морозом. Вже на другому своєму “судилищі” без найменшого вагання Мороз виступив сам один на оборону народу. Тим стягнув на себе велику кару, хоч знав, що в його народі “вигодованих неньчиным шпіком легіони шпиків”, а ті, що його розпинали “маскують високу Голгофу галуззям кодексів”, що суд сховав “розбійницький ніж” на нього, що байдужість до зла заставить друзів “відсахнутися від нього навіть без срібняків”, що Морозові доведеться самотньо двигати хрест.

Та проте, Калинець догадується, що були в Мороза й такі почуття, які давали йому силу, підносили його дух. Ними були віра і надія, що хрест його “з космацькою живицею” ще послужить “замість іконостасу в нашому окраденому храмі”,

*) Звіт про акцію оборони Мороза поміщений у “Вісникові СКВУ” ч. 2, за листопад 1974 р.

що не тільки батькові й родині, але багатьом друзям, масам народнім сліди його ходу на Голгофу будуть невичерпним джерелом сили в боротьбі зі злом.

Інтерпретуючи ці поезії І. Калинця, ректор УВУ і пластун, проф. д-р Володимир Янів, у промові на "День солідарности СКВУ", у Мюнхені 10 листопада м. р. подав проект, щоб почуття єдності поміж українцями в діаспорі й Україною зміцнити в цьому Дні солідарности одноденною голодівкою, а заощаджені гроші й всі датки жертвувати на фонд збереження у спеціальних виданнях творів переслідуваних. Він пропонує також, щоб це нав'язати до традиції голодівки у роковини Крутянського бою. Уважаємо, що скріплення і поглиблення ритуалу пластової єдності при світлі різдвяної свічки голодівкою було б вимовним запереченням нашої байдужості й безсилля, якого так дуже боявся Калинець, що це зміцнить сили нашого народу на рідних землях у його боротьбі за своє місце "у народів вольних колі".

Такий настав час, що нагу правду життя треба рятувати вірою воюючого духа. Святий дух ізійшов на обрій горючої землі із мезем і велика битва мусить статися в ім'я вічного Бога, проти Сатани, що підійнявся могутнім, як ніколи. Твоє місце, українське серце, у перших рядах, як це було нещодавно в час твоїх Крут, Базарів і Листопадів. Усюди йшло за голосом землі і не віддавало її раніш, ніж наситило її кров'ю із твоїх ран. Бо земля прирежена тобі Богом, була Божа і ти прислухалося до її голосу як до Божої заповіді.

У присмерках лісу, тут і там, зринає ще кривава тінь Каїна — братовбивника і полошить спокій лицарських душ, що під віттям рідних дерев снять свій сон золотої волі. Так, життя наше кипить силами замкнутих пристрастей, ненависти, заздрости і славолюбности. України ми ще не любимо великою любов'ю сина, українці для нас ще не брати, а тільки суперники в поділі батьківського майна. Що, яку скарбницю зібралися ділити бездомні, нагі і голодні? Невже не відгукують, що скарбниця наша спільна і неподільна та лежить у серці і душі кожного?

Юліан Вассіян

Ми і наш народ

Флоріян Неуважний

У ШЕВЧЕНКІВ СЛІД СТУПАЮЧИ... (З нагоди 40 років з дня народження Василя Симоненка)

Писати про лірику поета, котрий зумів ототожнити її зі своїм коротким життям, яке стало своєрідним символом української поезії, це властиво значить торкатися щохвилино феномену, яким була і є поезія Василя Симоненка.

Я часто задумувався над тим, що саме штовхало Василя Симоненка до все нових віршів, з яких майже кожний демонстрував все сильніше поєднання краси і високого етосу до кінця правдивої людини? Яка це невидима руйнівна сила порушувала його фантазію і примушувала шукати все точніших слів і рішень для баченої дійсності і невидимої мрії? До якої мети прямував поет у своїй короткій земній мандрівці, фіналом якої, відомим у кожному менті життя, є смерть? Оця смерть надійшла для Симоненка дуже рано — йому було всього 28 років.

Якимсь чином відповіддю були для мене слова Симоненка, сказані ним в інтерв'ю для радіо після виходу книжки "Тиша і грім".

"Що я можу сказати про себе? Ще так мало прожито і так мізерно мало зроблено. Хочеться бути людиною, хочеться робити гарне і добре, хочеться писати такі вірші, які б мали право називатись поезією. І якщо це мені вдається рідко, то це не тому, що я не хочу, а тому, що мало вмю і мало знаю".

"Найбільше люблю землю, людей, поезію і... село Бієвці на Полтавщині, де мама подарувала мені життя. Ненавиджу смерть. Найдужче боюся нещирих друзів. Більше мені сказати про себе нічого".

Вистачить ці слова співвставити з віршами, які залишив нам поет, щоб намацати магістралі його напруженої і надхненної праці. Йй вірячи, як Шевченко в творчу і очищу-

вальну міць слова, Симоненко віддав останні роки свого життя, яке тільки увійшло у річище думок і звершень, згідних з найглибшим ритмом епохи.

Поет встиг видати за життя лише одну книжку. Це була видана в 1962 р. “Тиша і грім”, яка вже першим віршем, що відкрив збірку — “Жорна”, — не тільки заявляла, що в літературу ввійшов неповторний і оригінальний талант, але свідчила — і це було головне, — що поет хоче бути не лише літописцем, але й співучасником, який прагне впливати на суспільний і етичний кшталт доби.

Уже тут, у першій книжці, яку читачі та навіть і критики зустріли прихильно, знайшли вияв ті ідеали, про які згадував молодий поет у своєму інтерв'ю. Зверніть увагу, що Симоненко говорить про своє “люблю і ненавиджу” не загально. Він конкретизує свою любов до землі і людей. Це село Бієвці, матір. Ненавидить він смерть. Його лякає нещирість. Отже в збірці, куди увійшли не всі написані (деякі навіть надруковані в газетах) вірші, поет звертається до кардинальних питань, суспільних, філософських, етичних.

Перше, що вражає в збірці (оце враження посилюється в томі “Земне тяжіння”, 1964, і в інших посмертно виданих збірках поезії і прози, між іншим “Вино з троянд”, 1965 р.), є глибоке розуміння і пошана до людей важкої праці. І це можна вчитати не тільки в таких поезіях, як “Ти знаєш, що ти — людина”, “Люди — прекрасні”, “Спасибі”, але в першу чергу там, де героями виступають конкретні в своїй людяності, чесності, гідності “баби Онисі”, “тітки Варки”, “дядьки Оверки”, а передусім не названі по імені, а вражаючи правдою своїх переживань, драм, трагедій, мрій і звершень героїв таких віршів, як “Перехожий”, “Злодій”, “Одинокка матір”.

З ними, з людьми — “символами доби” відчуває і поет, і читач схвильовану спорідненість. Через їх життя, їх правду доходять до істини, опаленої сльозами і подвигами свого народу, рідної землі, про яку просто, гідно, без пози, але з драматичною напругою, яка давалася тільки тим, хто поєднав слово і діло, говорив поет:

*«Земле рідна! Мозок мій світліє, і душа ніжнішою стає,
Як твої сподіванки і мрії у життя вливаються моє.*

*Я живу тобою і для тебе, вийшов з тебе, в тебе перейду.
Під твоїм високозолотим небом гартував я душу молоду.*

*Хто тебе любов'ю обікраде, хто твої турботи обмине,
Хай того земне тяжіння зрадить і з прокляттям безвість
проковтне!»*

У цих словах бринить така сила переконання і відвага говорити, здавалось би, загальновідоме, що тільки той, хто був до кінця чесний і споріднений з вищою правдою свого суспільства, своєї батьківщини, відважувався пророчим голосом Шевченка пригадувати і вбивати в мозок вічні істини. Тільки той, хто внутрішнім шляхетним горінням переболів за людей, за батьківщину, мав право, а Василь Симоненко здобув це право, так перевіряти своїх сучасників і нащадків:

...чи ти зі мною поруг.

Пройдеш безтрепетно по схрещених межах?

Міцно стоячи на рідній землі, переживаючи радощі і болі трударів, мислителів, поетів, пристрасно бажаючи саме правди і добуваючи її з мукою і радістю відкривача, Симоненко тримав у руках не тільки меч правди, справедливості, свободи, чесності. Він виконував меч ненависти до всіх тих, що їх зараховував до слуг смерті — диктаторів, катів, душителів свого народу, їх лакеїв, лакуз, всіх тих “нещирих”, проти яких використовував їдку гіркоту сарказму, іронії та гніву.

Він дійсно проходив безтрепетно по схрещених мечам любови й ненависти, розпинав свою пристрасть, честь, волю на хресті, щоб стверджувати “святе синівське право з матір'ю побуту на самоті”, щоб “пролитись крапелькою крови” на священне знамено України.

Виростаючи в поета кардинальних істин, будителя сумління і патріотизму, розшарпувача ран, щоб нівечити байдужість і стверджувати людяність, Василь Симоненко ніколи не думав, що саме йому в когорті відоміших за нього поетів випаде честь перейняти Шевченкову любов і ненависть і ними живити своє пекуче слово. Симоненко ніколи не грав у пророка чи дидактика, який єдино має рацію, у якого монополія на правду. Ні! Він писав так, як жив — крилато і безкомпромісно. Що не значить — без вагань, сумнівів, переживань в особистому житті, без захоплень притишеної інтимності. Ці інтимні камерні аспекти його поезії не кидаються в очі так,

як його громадянська, одержима лірика, хоч вони також позначені щасливою єдністю слова і вчинку.

Схвильованість від радості жити, любити матір (хтозна, чи знайдеться в українській літературі кращий продовжувач Шевченкової теми материнства, матері, її радощів і скорбот, ніж Симоненко), друзів, дружину, тонкі, акварельні, пастелеві барви у віршах, присвячених рідній землі, чинять з Симоненкової лірики оригінальне явище. Неможливо бо аналізувати вірш, хвилюючий своєю правдивістю і пророцтвом:

*Понеси мене на крилах, радосте моя,
Де на пагорбах і схилах сонця тегія.
Де стоять в обновах білих, в густому вбранні
Рідні хати, білі з хмелем при вікні.*

.....

*Благослови, добра доле, вередухо вперта,
На цій землі мені жити та на ній і вмерти.*

Сповнила бажання поета оця “вередуха вперта”. Смерть якби підвищила відразу якості поета, який тільки йшов, правда, дуже швидко, на вершини української поезії. Смерть Симоненка жорстко виявила справжню рису поета — продовжувача Шевченкової місії — його кристалеву правдивість, якою перевіряють і перевірятимуть свою етику українські поети, що діють “для щастя народу з Дніпра”.

Поезія Симоненка — поезія правди. Як написав його друг, Микола Вінграновський

*«за душею цієї правди
Стоїть Україна».*

Кілька слів ще. Невже Василеві Симоненкові було б тільки сорок років? Тобто тільки тепер наступив би “другий перевал”, що знаменує чоловічу зрілість? Невже пройшло дванадцять років з того часу, як я востаннє зустрів Симоненка, чув його вірші, які він читав натурально, без афектації, виразно акцентуючи логічні кусники цілості? Невже книжечка з його дарчим написом мені, котра так часто перебирається з полиці на стіл, є єдиним свідченням знайомства з ним? Зустрічі з ним? Вражень від дискусії в Спілці письменників над його першою книжкою? Спогадів про гострий дотеп і спостережливість? Про його скромність і натуральність? Про його подив і покору перед працею і заслугами інших творців,

старших його друзів і сучасників? Для мене непевність себе і скромність в оцінці своїх можливостей, пошана до чужих зусиль, що не було у нього декларациєю, є в першу чергу мірою етики Василя і визначником широти його розуму. Залишилася книжка. Його, ним підписана книжечка — пам’ять. Книжки, що вийшли вже після його смерті. Смерті? Помер? Чи його існування було більшим за його тінь, за його слово, котре живе, доки ми наповняємо його нашим подихом? Чи його безсмертя раптовним виразом обмежене лише до поезій вже написаних, яких вже не прибуде? Чи один раз створена дійсність, що зворухнула сумління багатьох-багатьох, може насправді загрузнути в безвідносній пустоті? А може, крім нашого часу, ще інший, властивий творам найвищої людської напруги, непідвладний земному тяжінню і розкладові матерії? Якщо так, то чиє ім’я буде носити?

Від Редакції. Ідучи назустріч тим читачам, які бажали читати у “П. Ш.” також літературні матеріали, містимо у скороченні статтю, поміщену в “Нашій культурі” — літературному і популярно-науковому журналі, який виходить у Варшаві. Число журналу 1 (201), січень 1975 р.

Надіємося, що стаття відкриє нашим читачам якоюсь мірою не тільки красу Симоненкової творчості, але вкаже на її спорідненість із творчістю Шевченка, що й мав на меті її автор.

Андрій Качор

СИЛЬНО, КРАСНО... І КУЛЬТУРНО (Думки під розвагу сеньйорам і старшому пластунові)

Останніми часами на сторінках “Пластового Шляху” багато дискутується проблему нашого буття в діаспорі, про методи праці для збереження нашої української субстанції і ролі пластової організації в цьому процесі.

Багато подано цінних думок про інтерпретацію пластової ідеології, трьох пластових обов’язків і пластового закону та про потребу плекання рідної мови й культури.

Друг В. Соханівський у статті “Культура і понадкультура” зачепив дуже цікаву проблему нашої культури і культури взагалі, і на цю тему хочу сказати кілька слів. Говоритиму на основі спостережень про настанову пластової молоді,

старшого пластуна і поважної частини сеньйорів до тієї капітальної проблеми, якою є культура взагалі.

Засновники скавтіngu, а також засновники нашого Пласту мали на увазі виховати молоде покоління на культурних і характерних громадян. І тому в начало своєї програми поставили три головні обов'язки пластуна і пластовий закон, які знову ж не є нічим іншим, як сконденсованими головними засадами християнської науки про етику й мораль кожної культурної людини.

І коли ми, досить часто, сильно підкреслюємо нашу елітарність, красно пробуємо говорити про нашу виховну систему, то одночасно забуваємо, що треба було б хоч обережно але б швидко проаналізувати висліди нашої культурної праці серед нашої молоді і серед нас самих, старших пластунів, вже "вихованих" у пластовій організації.

Якби ми таку пробну аналіз зробили, то мусіли б прийти до трохи сумного ствердження, що останніми часами, точніше останніми роками, з тою "культурою" в нас щось не цілком у порядку. Мабуть, про неї ми деколи забуваємо.

Знаємо, що культура — це система духових вартостей, або, як цитує друг В. Соханівський за Тейлором, **"культура є такий комплекс цілості, який охоплює знання, вірування, мистецтво, мораль, право, звичаї і всі інші здібності, набуті людиною — членом спільноти"** (підкреслення А. К.).

А тепер погляньмо критичним оком на себе самих і провірмо, як ми, пластуни, молоді й старші, останніми роками підходимо до проблеми нашої культури і як ми поглиблюємо своє знання про нашу культуру і нашу віру, свою любов до нашої церкви, як ми любимо свою мову й народ, як ми зберігаємо засади етики і моралі в наших родині і в нашій громаді, як плекаємо практично любов до краси, до правопорядку, любов до співжиття і товариської співпраці між собою і з нашим найближчим довкіллям. Відповідь, мабуть, не буде для нас задовільна.

Не буду спинятися над проблемою вживання своєї рідної мови, яка є найважливішим коренем нашої культури, бо цій тематиці присвячено в нас дуже багато уваги. Я лише відмічу, що багато наших виховників починає забувати, що наша пластова організація у вільному світі так довго буде **нашою**, як довго зуміємо в ній утримати "вогонь" запалу до вивчення української мови і охоту вільного володіння

нею в рідному домі, у пластовій організації, у своїй церкві, у всіх наших товариствах і організаціях. Це має бути зовнішня легітимація нашої мовної культури. І про це пластунам не вільно забувати.

Але вернімся до загальних основ нашої культурної праці.

У вступній статті в одному з останніх чисел "П. Ш." п. з. **"Як нам жити з гріхом байдужості до вогню?"** стверджено, що нас охоплює байдужість, а це головний гріх проти культури. Ми знаємо, що культурна людина ніколи не може бути байдужою, бо вона завжди активна, завжди змагає до пізнання правди, до всебічного розвитку, до моральної, фізичної і духової досконалості...

Це ж і є ідеал нашої виховної системи, в якій нема і не може бути місця для байдужих осіб, бо байдужість — це майже рівнозначне з некультурністю. А що ж тоді говорити про нашу елітарність.

Пригадаймо собі, які прикмети приписуємо звичайно культурній людині?

Загально прийнято як аксіому, що культурна людина дбає не тільки про духовні вартості, але також про свою зовнішню красу. Вона ввічлива, привітна, услужна, з хорошими манерами, а zarazом скромна. Культурна людина завжди старанно вбрана, чиста, охайна, не любить простацтва, яке дехто з сучасників уважає за модерну "еманципацію". На жаль, до нашої організації починають втискатися елементи тої т. зв. "еманципації простацтва", і ми його між собою терпимо, толеруємо як "данину сучасності". І це наш великий і тяжкий гріх.

Або ще гірше діється. Ми часом свідомо втягаємо в нашу організацію людей, які вже з природи такі, що вони ніколи не зможуть бути культурними пластунами, бо вони не мають настанови і розуміння для культурних цінностей. Ми знаємо, що культурна людина любить і шанує знання. Це значить, вона постійно щось читає, студіює, набуті в школі відомості провірює і доповняє, самостійно робить висновки з набутого знання і пробує самостійно розрізнити і оцінити, що добре й корисне, а що ні, і не буде повторяти за іншими неперевіраних фактів. Культурна людина не любить заскоружлості, думання чужими категоріями, банальності і тому плекає самокритицизм (дуже важливий чинник у культурній людині), виробляє собі на всі життєві проблеми свій власний

погляд; тобто культурна людина має свій власний світогляд, позитивний підхід до життя і людей. А тепер спитаймо себе, чи багато з-поміж нас дискутують ці проблеми, чи про ці проблеми говоримо нашої молоді. Чи наша пластова молодь на своїх сходинах багато часу присвячує проблемі нашого пластового світогляду, проблемі нашого загальноукраїнського світосприймання? А це ж один із важливіших факторів у вихованні повноцінного культурного громадянина.

Культурна людина змагає завжди до справедливості, що сьогодні є майже недосяжним ідеалом людства. Колись, у старому світі, панівною формулою справедливості було: "Око за око, зуб за зуб"! Християнство цю формулу змінило, проповідуючи: "Люби ближнього свого, як себе самого!", бо це найпевніший шлях до справедливості. Знаємо, що ідея справедливості тісно в'яжеться з ідеалом доброї організації, бо в кожній добрій організації (а ми себе до таких зараховуємо) кожний член має якісь права і якісь обов'язки. Кожний повинен добровільно, як член організації, щось для цієї організації доброго робити, робити без примусу, без зайвих прохань, без сподівань на окремі якісь подяки чи відзначення, але робити з почуття обов'язку, згідно з наукою Христа: "Віддай Богові, що Боже, а кесареви — кесареви". Ми в своїй молодості багато чого дістали від пластової організації. Чи ми думали колинебудь про обов'язок сплатити цей довг нашої молодості? А це ж перша заправка до того, щоб бути справедливим у всякій громадській праці, щоб бути справедливим супроти себе й інших. Пластова справедливість є підготовкою до того, щоб бути справедливим у великій громаді, що нею є кожний нарід, який має різні організації, різні права й обов'язки, включно до обов'язку співпрацювати в найвищій формі організованого життя — у творенні власної національної держави.

Скільки в нашому щоденному житті робимо прикрас нашим друзям або знайомим тільки тому, що забуваємо про стару формулу справедливості: "Не робіть іншим того, чого не хочете, щоб вам робили". Культурна людина не сміє забувати про цю формулу, принаймні в колі своєї родини, свого товариства, своєї громади, свого народу...

Культурна людина змагає до пізнання правди. Вона вміє визначити для себе скалю моральних вартостей. Вона брідиться всім злом, всяким "брудом", а шукає краси фізичної,

моральної, мистецько-естетичної, бо краса притаманна кожній культурній людині, бо це ідеал, до якого змагаємо і якого бажаємо.

Краса — це щось величне, шляхетне, божеське, це все те, що ми називаємо добром, любов'ю, радістю і щастям.

Чи багато ми про це говоримо нашому молодшому поколінню? І чи практично, виконуючи свої родинні, громадські чи тільки пластові обов'язки, шукаємо у їх виконанні краси і гармонії, яких наше життя так дуже потребує?

А ми ж пластуни! Нашою програмою є не тільки самовиховання нас самих, ми ж не самолюби, нашим обов'язком є впливати на наше довкілля, пробудити зі сну наших напівзасимільованих або напівсвідомих братів по крові, які живуть поруч нас у всіх країнах нашого поселення, і взяти на себе ролі духового проводу з метою культурного відродження нашого народу. Бо хто ж, як не ми повинні стояти в перших рядах борців за наше релігійне, національне, а коли хочете й морально-етичне відродження в країнах нашого поселення і змагатися з убійчим струмом грубого матеріалізму, який веде сучасне людство до морально-культурної загибелі. А ми — частина того людства.

Пробуймо в наших малих гуртках і осередках продискутувати ці проблеми розважно і розумно, тобто культурно, а напевно багато чого зродиться нового й доброго, що додасть нам і нашим організаціям того "вогню" і ентузіазму до праці, без чого не можна сподіватися успіхів на нашому шляху до добра й краси.

Шукаймо в наших осередках людей з чітко окресленим характером, з ясно оформленим світоглядом, людей культурних і ідейних, і тих приєднуймо до нашої пластової організації, якщо вони ще не є в наших пластових рядах, бо лиш такі люди зуміють вести нашу організацію, її розбудувати та запевнити їй далі існування. Бо казав наш поет (П. Куліш): "Нехай на світі той господарює, в кого душа міцна в міцному тілі, хто правду серцем чистим чує, хто в слові вірен, непохибен в ділі".

Михайло Добрянський ЛЧ

22 ТРАВНЯ ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ НА БАТЬКІВЩИНІ

На початку 60-их років зародився в Україні серед молоді гарний звичай — вшановувати пам'ять Тараса Шевченка 22 травня. Органи КДБ спершу не знали, що з цим робити. Пізніше стали всілякими способами перешкоджати. А потім прийшла заборона й репресії проти ініціаторів і учасників. Сьогодні пишу ці рядки під враженням похмурих вісток з України. Від початку 1972 року відбуваються масові чистки, періодичні арешти, закриті суди, цькування всіх тих, що обороняють права української мови і протестують проти русифікаторського шалю. Відбувається новий погром української культури. Влада намагається терором придушити всякий прояв національної думки, навіть найскромніший вияв українського патріотизму. За таких умов важко сподіватися, щоб українська молодь могла цього року по-своєму вшановувати Шевченка 22 травня. Пишу ці рядки, щоб заохотити пласову молодь у діаспорі перебрати цей звичай і продовжувати його в країнах свого поселення.

Звичай 22 травня постав стихійно, без організованих заходів, по всіх більших осередках України. Почалося 1961 року. 22 травня 1861 прибув до столиці України другий похоронний похід Шевченка. Згідно з його заповітом везли домовину з тілом Шевченка, щоб покласти його на вічний спочинок в українській землі. І вибрали йому місце на “Чернечій могилі” над Дніпром біля Канева. Що може бути кращого, як відзначити цей день у столітні роковини? — спало на думку комусь у Києві. Адже це поворот Кобзаря України на свою батьківщину після довгих років солдатської каторги і поневіряння на чужині. Думка впала на пригожий ґрунт і прийнялася.

РЕАКЦІЯ ПРОТИ ЛУКАВОЇ КАЗЕНЩИНИ

Це була здорова і конечна реакція на березневі святкування Шевченка, які перетворилися на казенщину — мер-

тву, а навіть для Шевченка образливу. КПРС взяла монополію на Шевченкові святкування і відсунула громадськість від участі в їх організації. Але те, що вона зробила з цих святкувань, обурювало кожного, хто щиро шанував великого поета. Партія рада б заборонити ці святкування взагалі. Але в керівництві боялися реакції нашого народу. Зрештою, не можна було демонструвати своєї солідарності з царським режимом у стосунку до Шевченка. Коли в сторіччя народження Шевченка царський уряд заборонив відзначити ці роковини, Ленін написав: “Заборона вшанувати Шевченка була чудовим і вдалим заходом з погляду агітації проти уряду, кращого й уявити не можна”.

Більшовицька влада в Україні постановила ідейно роззброїти Шевченка. Наклавши руку на все, що стосувалося Шевченка (святкування, вивчення Шевченкового “Кобзаря” та його популяризація), ця влада намагалася зробити із Шевченкового “Кобзаря” знаряддя для своєї пропаганди. Уже десять років видають в Україні повного “Кобзаря” (за винятком видань для школи). Але в коментарях до “Кобзаря” далі фальшують його ідеї безсоромно і нахабно. Зокрема влада наглядає за Шевченковими святкуваннями. Тут я знов повинен пригадати Леніна. Він дуже обурювався з того, що “буржуазна реакція” розкладає ідейну спадщину революційних діячів. Коли після смерті такого діяча народ робить його ідеї програмою в боротьбі за свої права, буржуазія бере його на свої прапори або робить з нього свою ікону. І виполіскує з його спадщини весь революційний зміст. Зі Шевченковим “Кобзарем” точно так повелися великодержавні шовіністи з КПРС. І радянське шевченкознавство саме тим займається, що вихолощує “Кобзаря” з усього революційного змісту. Тобто, замовчує, заперечує всі ті ідеї, що становлять велич Шевченка.

Зовні виглядає, що КПРС і радянська влада шанують, а навіть прославляють Шевченка. Насправді йде замаскована боротьба проти нього. Це стверджує один самвидавський документ із України. Відповідні органи видали директиви наглядати за Шевченківськими концертами і вечірками. І дбати, щоб вони проходили “на рівні гопака”. А то, не дай Боже, “сплине в народ щире слово Кобзаря і пробудить у людей думку про справжній стан України, про нашу, не свою землю”. Так формулює цей документ політику сучасного режиму

супроти Шевченка. І додає: “А скільки в газетах і журналах цензура змінє матеріалів, статей і віршів про Шевченка, в яких сексоти побачили натяки на сучасне становище України!”

ТУТ ВИЯВИЛАСЯ СТИХІЙНА ЛЮБОВ ДО ШЕВЧЕНКА

Свята 22 травня мають зовсім інший характер. Тут виявляється стихія любови і пошани до Шевченка. Без організації і без устійненої завчасу програми сходиться молодь біля пам'ятника Шевченкові. І висловлює свої щирі, нелюкаві почування для Кобзаря України. Де нема пам'ятника Шевченкові (у Львові), там ідуть ушановувати Шевченка під пам'ятником Франкові. Співають пісні на Шевченкові слова, рецитують його вірші, дехто читає свої вірші, дехто скаже слово про Кобзаря. Все відбувається мирно, і закінчується мирно. Що можна мати проти цього?

Та владі не подобалось. І деякі органи, опановані великодержавними російськими шовіністами, почали протидіяти. Застосовують — із кожним роком більше — різні форми репресій, залякування і провокацій. Матеріали самвидаву з України подали багато інформацій з цього поля сваволі, насильства і беззаконня. Ось, для прикладу:

У Києві начальство, виконуючи “загальний план по Шевченку”, заангажувало Центральний Комітет Комсомолу, університетських деканів і партторгів різних шкіл, щоб не допустити до святкувань 22 травня. Партійні функціонери бігали по студентських гуртожитках і аудиторіях, інші через телефон погрожували. А проте ввечорі 22 травня біля пам'ятника Шевченкові зібрався великий гурт молоді. — Інша вістка: У Києві “органи” кілька років підряд організовують біля пам'ятника Шевченкові, 22 травня, казенний “фестиваль”, який не має нічого спільного з шануванням Шевченка. Під пам'ятник приводили “свою публіку”, щоб не було місця для Шевченкового свята.

Подібну тактику застосовували і в інших містах. Міліція і “органи” влаштовували біля пам'ятника Шевченка банальні збіговища, нібито фестивалі, єдине завдання яких — не допустити української молоді шанувати Шевченка. Але Кобзаря України можна шанувати й поза його пам'ятником. Так було одного року в Києві: молоді громадяни, побачивши, що

діється біля пам'ятника, пішли в бічну алею до парку і там за стихійною програмою віддали шану Кобзареві.

“Органи” — за посередництвом керівників заводів і шкіл — попереджують молодь, щоб 22 травня не наважувались іти до пам'ятника. Відомі факти, що в Києві та в інших містах із праці звільнили за участь у Шевченковому святі 22 травня. Так, напр., з Київського радіо звільнено кількох службовців, що не послухали свого начальства, яке заборонило брати участь у святі 22 травня. У Дніпропетровську розігнали учасників свята, а тих, що протестували проти сваволі “органів”, заслали до концтабору. Одного року в Києві функціонери КДБ фотографували тих, що прийшли до пам'ятника 22 травня. Уклали списки, допитували. Сто сімдесят осіб записали.

ВЕРШИНА БРУТАЛЬНОСТІ І БЛЮЗНІРСТВА

Завдяки одному документові знаємо, що діялось під Шевченковим пам'ятником у Києві 22 травня 1967 року. — 23 травня шістдесят четверо киян підписали на адресу ген. секретаря Брежнєва протест проти сваволі органів влади. Там читаємо, між іншим:

“Звертаємося до Вас під глибоким враженням від події, яка сталась у Києві 22 травня 1967 року біля монумента Шевченкові. У цей день... для киян стало традицією збиратися біля монумента, щоб ушанувати його пам'ять... Хто може сказати щось проти благородного змісту цього свята? Ніхто й не говорить... Проте органи, яким належало б підтримувати цю добру традицію, з незрозумілих причин хочуть її затьмарили. Протягом останніх років з незрозумілою впертістю вони організують усілякі провокації і переслідування проти людей, які збираються 22 травня біля пам'ятника Шевченкові. Однак те, що відбулося 22 травня цього року, було вершиною бруталності й блюзнірства. Міліція організувала справжній напад на радянських громадян, які поклали квіти до підніжжя пам'ятника Кобзареві, і співали його пісень, і читали його вірші та вірші інших класиків української літератури... Міліція осквернила дороге для кожного громадянина місце грубою розправою над невинними людьми... Вона викликала глибоке обурення сотень присутніх людей. І вони затаврували її одностайним “ганьба”! — З незрозумілою люттю охоронці

порядку кидалися на молодь, рвали одяг, заламували руки, кидали в заготовлені машини. А провокатори намагалися зав'язати колотнечу та бійку. Облишаючи їх, сотні людей пішли до будинку ЦК КПУ, щоб там домагатися захисту своїх громадянських прав. Їх намагалися розігнати поливальними машинами... Поблизу будинку ЦК назустріч учасникам так скандально закінченого свята вийшов міністер охорони громадського порядку, тов. Іван Головченко. На одностайну вимогу людей він наказав звільнити заарештованих..." — Лист до Брежнєва закінчувався відповідними вимогами.

НАСТРІЙ ГНІВУ І ОБУРЕННЯ

Минуло 110 років, як Шевченко спочив на Чернечій горі. У Києві 22 травня 1971 року комсомол і міліція влаштували під пам'ятником свій "фестиваль", щоб не допустити до Шевченкового свята. Все таки молодий поет за допомогою приятелів дістався до пам'ятника і прочитав свій вірш на 22 травня. Вірш характерний тим, що висловлює настрій тієї молоді, яка стала носієм звичаю 22 травня. Це настрій гніву і обурення за ту зневагу, яку сучасний режим чинить Шевченкові і тим самим Україні.

*Тарасе-батьку, підніми голо,
Поглянь на свою неньку Україну.*

Молодий поет бачив, як безчестили матір, його матір-Україну. Із розпачу виривається в нього крик: "Прокляття нам!" — І закликає сили неба й землі:

*Небо, ти бачиш все і не гримши гнівом та обуренням?!
Земле, ти не тріснеш...,
Щоб поховати назавжди свою і нашу ганьбу?
Мама-Україна розніята, — і з опльованим голом:
Мамо, твої сини тебе ж і розпинають,
За зерствий хліб і кисле пійло-квас.*

Молодий поет закликає тих, що допомагають чужій владі зневажати Шевченка й Україну: Спокійте свої гріхи хоч одним словом правди, хоч півсловом щирим. Зробіть це заради ваших дітей: "Бо діти вас і внуки прокленуть".

Кілька днів пізніше автор цього вірша, Анатолій Лупініс, був заарештований. І до сьогодні страждає в тюрмі за свою любов до Шевченка.

За умов сьогоденного терору, здається, не буде в Україні таких спонтанних і масових святкувань 22 травня, як це було на початку 60-их років. Але — ніхто не може заборонити нам пошанувати Кобзаря України. Навіть у найменшому гуртку двоє-трое нас, зібраних в його ім'я, і одне щире слово з думкою про Шевченка — це краций вираз пошани, як патетичні-лукаві промови на казенних видовищах". — Це відповідь української молоді на терор в Україні. Пластова молодь у вільних країнах має всі можливості, щоб у діяспорі продовжити і зберегти гарний звичай 22 травня.

Примітка: Просимо в Автора вибачення, але з принципових міркувань (громадський правопорядок) ми не могли зберегти його правопису, як він собі бажав.

А тим часом Шевченкова могила на Чернечій горі — це лише позаток нової біографії Кобзаревної, і цій біографії не видно кінця-краю. Народна легенда про те, що «наш Тарас не вмер, а тільки но прикинувся мертвим» — це правда на рівні всієї поезії Шевченка, яка ірраціональними спалахами просвітлювала хистку мряку екзистенції і вищоплювала з вігности відблиски сутностей. В таких нібито найвищих легендах народом серцем зрозумів Шевченкову глибинну суть. Він відгує, що справжнє життя, його й поетове разом, ще не погинуло. Бо в морі Вігности з кожною весною все прокидається з новими силами, береться молодими паростками і зацвітає надіями.

Далі Шевченкове життя пішло за тими законами, які проклала його поезія — її містична сила стала реальністю! Це було повернення, як у посмертному сні. І щось у цьому казковому тріумфі добра і правди відповідало ірраціональній тегії його поезії, що завжди йшла проти логіки навколишньої реальності. Його поезія, що завжди на глибині і на висоті обходила хисткі вали часу, закреслювала їх або не брала до уваги і жодного разу до них не достосовувалась.

(Євген Сверстюк: Остання сльоза)

ОБ'ЯВА ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ У 25-ті РОКОВИНИ СМЕРТИ

сл. п. ген.-хор. Тараса Чупринки — пл. сен. Романа Шухевича
ПЛАСТУНИ І ПЛАСТУНКИ!

В Україні у Білогорщі біля Львова 5-го березня 1950 року згинув смертю героя, виконуючи свій найвищий обов'язок служби Батьківщині, сл. п. ген.-хор. Тарас Чупринка — пл. сен. Роман Шухевич, голова Проводу Організації Українських Націоналістів на Рідних Землях, голова Генерального Секретаріату Української Визвольної Ради і головний командир Української Повстанської Армії, наш довголітній пластовий Друг.

Сл. п. ген.-хор Тарас Чупринка — пл. сен. Роман Шухевич це член Українського Пласту впродовж довгих років і член-основник 10-го Куреня УСП-ів "Чорноморці". Від юнака до провідника підпільного руху Роман Шухевич був зразком пластуна, який виконування трьох Головних Обов'язків поставив як свою єдину мету, для якої жив і для якої віддав життя. Тому Головний Пластовий Провід, вшановуючи жалібне 25-річчя Його смерті і подаючи до відома членства жалібний наказ, цим та іншими заходами обіцяє зберігати Його пам'ять серед сучасних і майбутніх поколінь, і на прикладі Його служби Україні вчити і виховувати пластову молодь, як треба жити і працювати для Батьківщини.

Ціла українська спільнота у вільному світі буде відзначувати ці сумні роковини, а з ними і ми — пластуни. Але у нашій великій пластовій родині по всіх континентах, де вона проживає, мусять бути особливо відмічені, бо це роковини смерті одного з найкращих членів цієї родини.

Отож, вшановуючи сумні роковини, згадуймо, згідно з нашим обітом і з гордістю, нашого небазутнього Друга, передаваймо пам'ять про Нього нашим наймолодшим пластовим поколінням. На прикладі Його життя, вщеплюймо Його чесно-ти цим поколінням з вірою, що це допоможе їм виконувати завдання Українського Пласту!

С К О Б !

Дано в Нью-Йорку на день 5-го березня 1975 р.

За Головну Пластову Булаву:

пл. сен. кер. Роман Рогожа
голова

пл. сен. кер. Ольга Кузьмович
кер. виховної діяльності

Питання пластової ідеології

Володимир Соханівський

ПОРАДИ ОСЛЕРА СТУДЕНТАМ СЕР ВІЛЬЯМ ОСЛЕР

Одним з найвідоміших імен в історії канадської медицини є ім'я Вільяма Ослера. Він славний не тільки як лікар, але й як піонер медичних осягів, обсерватор, дослідник і науковець. Найкращі тодішні медичні школи Канади, США й Європи прагнули мати його серед своїх професорів. Він, як професор медицини, у своїх дуже дбайливо опрацьованих лекціях давав своїм студентам і молодим лікарям не тільки основи медичної науки, вщеплював у них любов до лікарської професії, але й будив бажання відкривати нове у медицині своїми дослідками, бути піонерами нового знання, давав їм також поради та вказівки, як жити. Він вказував на "шляхи життя"; на його вказівках виховувалися цілі покоління молодих лікарів.

Його родина походила з Великобританії. Батько його був моряком. Життя ж моряків було повне небезпек, невгод, визовів при одночасно глибоко засвоєному почутті обов'язку, відповідальності. Через недугу батька (Вільямового діда) він залишив моряцтво, пішов на студії для священиків-проповідників. Якраз тоді, коли він закінчив студії, Великобританія потребувала молодих, відважних місіонерів для піонерської праці в Канаді. У 1837 році, одружившись, батько Вільяма Ослера виїхав до Канади та почав свою піонерську працю в Текумсет. У 1849 році народився наймолодший з дев'яти дітей у родині син, якому дали ім'я Вільям. У цій добрій релігійній родині молодий Вільям навчився слухняності, почуття обов'язку, підприємчivosti, розсудливості, дружності, людяності, а передусім відваги й любови до праці. Пізніше його родина жила в Дандесі, згодом у Беррі, Вестоні і Торонті, Онтаріо. Як кожний юнак, Вільям був збиточний, трохи виробляв, як от одного разу повиносив із класи всі меблі, а напустив туди гусей. Іншим разом "нагодував" свою, досить "гостру" і вимогливу, вчительку мішаниною м'яси, муштарди і перцю. А коли прочитав у газеті оголошення, що один фермер пошукує жінки, то він переодягнувся за жінку-білявку, а його товариш за чорнявку, і пішли до фермера. Фермер вибрав собі блондинку. Про реакцію на цей жарт фермера годі згадувати...

Уже змалку Вільям дуже любив читати. Після Біблії найулюбленішою для нього була книжка "Релігія лікаря" (Релігіо Медіці) Томаса

Бравна з 17-го сторіччя. Вона мала вплив на нього ціле життя. З цією улюбленою книжкою його й похоронили. Він, як і його батько, почав студіювати богослов'я в Торонті, але по двох роках перейшов до торонтської медичної школи, а закінчивши її, перейшов ще на медицину в університеті Мек-Гіл та закінчив її в 1872 році. Дальші студії відбув в Англії і в Європі, а згодом почав свою дослідницьку працю в медицині. По повероті до Канади став викладачем у Монтреалі, де з любови до студентів купив їм за власні гроші (яких він тоді так мало мав) мікроскопи. Бувши в Лондоні 1881 р. на міжнародньому медичному конгресі, своїм викладом, одним з найкращих, здобув славу одного з найкращих дослідників в ділянці медицини в тодішньому науковому світі. За наукові праці його відзначають різними нагородами, науковими ступенями, включно з титулом "сер". Як науковець подав нові методи лікування, зробив різні причинки в медичній науці, зокрема в недугах віспи, туберкульозі, запалення легенів, тифозної гарячки, малярії тощо. Він зокрема любив дітей і старших. Одного разу, коли йшов дорогою, його зупинив старий обдертий п'яниця, прохаючи грошей. Ослер, приглянувшись йому ближче, дав дрібняки, а до того здійняв свій плащ і поклав на плечі п'яниці, кажучи:

— "Ти можеш впиватися до смерти, Егошафоте, безсумнівно ти це робиш, але я не можу дозволити, щоб ти замерз на смерть".

— О пане, — відповів старий п'яниця, — як я можу вам за це віддячити?

— Ти зможеш мені дати твою знищену печінку, — зажартував Ослер.

— Я їй то зроблю, пане, — приобіцяв п'яниця. — А як ви називаєтеся?

— Доктор Ослер — відповів науковець і відійшов, усміхаючись.

Згодом старець помер у лікарні, залишаючи тестамент такого змісту: "Мою пошкоджену (алькоголем) печінку і плащ залишаю моєму доброму приятелю Вільямові Ослерові".

Поза любов'ю до людей, його другою любов'ю була книжка й бібліотека. Він називав холодними ті дні, коли перебуваючи в якійсь новій країні чи місті, він не придбав нової і корисної книжки. Він сам був автором книги "Принципи і практика медицини", яку купували сотками тисяч, і він ледве встигав робити доповнення до нових видань. Він був одружений і мав єдиного сина, який загинув на війні від розриву кулі у Франції 1917 року. Це дуже заломило батька. "Єдиний лік, який допомагає у скорботі — це час і тяжка праця" — казав Ослер. Коли він жив у Великобританії, його хата була прибіжищем для всіх потребуючих.

Працював він професором у Монтреалі, Торонті, Філадельфії, Балтіморі, Оксфорді. У вересні 1919 р. він, простудившись, захворів на запалення легенів, недугу, з якою боровся ціле життя. Бувши хворим, пра-

цював далі, читав і писав: "Мою пристань я майже досягнув, подорожуючи з прекрасними моїми супутниками на всьому шляху. Мій син мене очікує". Помер 29 грудня 1919 р.

"ЖИТТЯ СТУДЕНТА"

Сер Вільям Ослер, як великий учитель, залишив свої прецінні поради, своєрідну філософію життя студентам медицини. Його думки корисні для кожного студента університету чи каледжу. Переступивши університетський поріг, треба молодому студентові усвідомити собі, що це не тільки обмежений часом університетський курс вибраної професії, а курс цілого життя. Професія, яку студент собі вибирає, зробить його щасливим, задоволеним і корисним у цілому житті, бо головна мета освіти — вчасно зазнати й пережити "присмак знання". Засмакувавши в юності цієї ясної, чистої і палкої радості інтелектуальної праці, зможемо уникнути таких перешкод, як знеохота, втома, невдоволення чи лінивість. Це, проте, не однозначне з тим, щоб студент замикався від світу. Він повинен брати живу участь у суспільно-товариському житті студентства. Каже: "Не турбуйся надто майбутнім. Живи ні минулим, ні майбутнім, але хай щоденна праця вичерпує всю твою енергію і задовольнить твої найширші амбіції", бо "студент, який журиться майбутнім, стурбований іспитами, сумнівається щодо своїх професійних здібностей, напевно не буде таким успішним, як оптиміст, що не турбується речами, яких не можна передбачити, хіба лише тими, що є під рукою".

Крім студій вибраної професії, добре займатися ще улюбленими зайняттями ("гоббі"), звичайно інтелектуального характеру — такими, як мистецтво, якась інша ділянка знання, а зокрема література. Сенека сказав: "Якщо будеш зацікавлений книжкою, уникнеш нудьги життя, не будеш позихати вечорами, праця не остогидне, ані не житимеш незадоволений собою чи безкорисний для інших". Ослер радить уникати змагу за приємності для приємностей, що такий притаманний студентам. Це зокрема важливе для тих, що вперше прийшли жити до великого міста. У мистецтві життя дисципліна konieczна, бо вона забезпечує цілу ланку добрих звичок самоконтролю та формує цінний дорібок, такий konieczний у суворому, реальному дорослому житті. Тягар ланцюгів дисципліни може статися мантиєю слави. Успішна людина завжди має виробле-

ну “чесноту” — методу праці. Студент завчасу повинен визначувати собі час дня на певну працю чи зайняття. Він мусить триматися своєї системи, бо вона допомагає довершувати великих діл. Ніколи не працюй спазматично доривочно. Це не допомагає “дігнати” втрачене. Воно спричинює журбу. До “чеснот” систематики й певної методики праці додай ще дбайливість у прямуюванні до досконалости, засвоєння знання, бо тільки на підставі цього можна досягнути успіх. Сьогодні неможливо пізнати та засвоїти всі ділянки знання, але опанувати їх основи, базу, принципи — конечно. Тут треба пізнати ті стежечки й способи, якими йшли попередники в науці, бо цим уникнеш бруду, болота шарлатанства. А шарлатанство, як писав Метю Арнольд, це “безладні, невиразні різниці між найкращим, чудовим та високим і нижчим, різниця між здоровим і нездоровим або півздоровим, правдивим і неправдивим чи півправдивим”. Чим вищий стандарт освіти — тим менше шарлатанства. Це допомагає студентові стати добрим дослідником чи професіоналістом. Проте, для повноти характеру ще треба “ласки покори”, бо вона надає повищим властивостям перманентности. “Візьми свою сопілку покори в руки як знак, що ти оцінюєш вагу труднощів до поборення і свідомий довжини шляху, знаєш недосконалості твоїх здібностей, яким ти довіряєш”. У час агресивної самопевности, закукурічених опіній, універсальної компетиції, Ослер каже, що він поставив би на списку чеснот **покору** перед **чесною**, бо інколи навіть натяк на помилку вважається порушенням чесноти людини. З покорою приходять пошана до правди і пошуки за нею, бож абсолютну правду тяжко досягнути. Тому починати треба з думкою, що це людське — помилятися. Признайся і проси пробачення за твою помилку і не обдурюй себе, бо самообман зменшує здібність пізнавати правду, людські слабості і твою недосконалість. Це так тяжко в наших юних, таких гучних і крикливих часах знайти хвилину глибокого спокою, цієї тиші, щоб спостерегти і віднайти те, що зветься краса. В тиші народжується і будується талант (Es bildet sich ein Talent in der Stille — Талант розвивається в тиші). Хто ж і ким були ті одиниці, які створили і збудували славні пам’ятники минулого? Храми Господні, ті собори, мистецькі та літературні твори? Що ж було секретом їхнього мистецтва? Що керувало ними і підносило у висоти їхній дух?

В ім’я чого? Чому?.. Відгомін чистого і криштального голосу юнака, що читав антифон: “Щоб Твоя сила, Твоя слава і велич Твого володіння була znana людям”. Себо в ім’я Боже і надхнення людини у змаганні до ідеалу. Цим дав ясну відповідь, бож мова про вибір ідеалу, унапрямлення життя і змаг до ідеалу такі важливі в житті студента. Нагородою за це буде радість, яка допомагає переносити всякі труднощі. Це буде приносити студентові внутрішній духовий спокій, а в старшому віці, в нагороду за службу і посвяту, даватиме змогу прощати ближнім.

Проте, найбільшим секретом успіхів людини є така праця. Праця докладно розпланована на кожний день. Одні люблять вчитися вечорами, інші ранками, та все ж таки систематична, щоденна праця найважливіша. Не треба триматися тільки одного предмету, в якому студент найбільше зацікавлений. Треба кожному предметові визначити певний час і цього триматися з дня на день, щоб це стало звичкою, а тоді ціле життя буде успішним, і не буде забагато розпуки з невдач і сумнівів. Сьогодні немає багато людей, які бажали б посвячувати час, щоб доходити до кореня речей чи справи. Однак, за таку працю і зосередження над нею приходить нагорода успіху. Працьовитість не значить перепрацьовання аж до шкоди здоров’ю — фізичному чи духовому. Великий єпископ Гросстесте з Лінколн казав, що “для земського спасення потрібно трьох речей — поживи, снання і радісного наставлення”. А до цього ми ще додали б — відповідний прорух, щоб мати добре здоров’я.

● **Найбільший ворог доброго здоров’я студента — журба.** Немає сьогодні забагато студентів, які хворіли б через надмірну працю. Один письменник колись казав: “Не дивімося на щось, що далеко та імлісте, робімо порядок з речами, що є під рукою”. Тобто хай сьогоднішня праця вистачить на сьогодні. Жий нею незалежно від того, що буде завтра. Немає нічого хворобливішого, як журба про майбутнє, страх перед іспитами, сумніви про успіх. “Той, хто чекає на вітер, не буде сіяти, і той, хто звертає увагу на хмари, не буде мати жнив”.

● Другою проблемою і причиною журби студента є любовні, тобто еротичні почуття, гони. Постав їх, каже Ослер, на кілька років до холодильника. Звідти вибереш ці почуття зрілими, лагіднішими, стабільнішими, бож вони так інколи замотують життя молодим.

● Третя причина турбот студента — це те, що він про-
бує мішати воду науки з оливою віри. Студент може мати
подостатком обох речовин, але їх треба тримати відсепаро-
ваними. Журба приходить тоді, коли ти їх змішуєш разом.
Віри нам треба сьогодні більше, ніж колинебудь перед тим.
Тому варто цю віру виявляти більше серцем, а менше губами.
Ослер радить не забувати про інші позапрофесійні зацікавлен-
ня, зокрема про літературу.

● Основним обов'язком студента є живе і глибоке пра-
гнення пізнати правду відкритим і чесним серцем, вільним
від підозрінь, обману й заздрости. Він радить не боятися сло-
ва правди. Проте, важливе те, щоб досягнути правди скільки
можливо. Немає людської істоти, щоб знала правду, всю
правду, нічого іншого, а тільки правду. Навіть найкраща лю-
дина мусить бути задоволена хоч би частинкою правди, мале-
сеньким її промінчиком. У цьому незадовільному змагові на-
станови розуму, бажання, спрага, яка виривається з нутра душі,
туга за правдою оцінюються глибоко. Правда, це те найкраще,
що можна досягнути своїми зусиллями. Найкращі люди
сприймають найкраще саме правду.

● Далі завдання студента — плекати стійкість, трив-
кість, непохитність у прямованні до мети життя; треба бажати
прямувати до неї з покорою, щоб дійти хоч до частинної
правди.

Вже на початку студентських років треба бути приго-
тованим на людські слабості та на обмеженість людських
здібностей, бо інакше розчарування переможуть тебе. Тому
твій розум мусить бути пластичний, сприйнятливий, якщо хо-
чеш оминати загибель. Багато людей не знали б навіть, що
робити з правдою. Це займає роки розшуків, пізнання, щоб
усунути сліпоту розуму, щоб бути спроможним пізнати прав-
ду, хоча вона інколи дивиться у твоє лице витріщеними очи-
ма. Це звичайно не трапляється людині, яка крок за кроком
слідкує за розвитком правди та спостерігає болючі фази її
еволюції. Це трагедія життя, що кожна правда мусить змага-
тися, страждати, щоб її сприйняли люди чесні, але розумом
сліпі. Гарвей знав добре своїх сучасників і демонстрував їм
відомості про циркуляцію крові 12 років, заки осмілювався на-
писати про це, подаючи факти, основані на правді.

● Третє завдання студента — тримати сердечний і дру-
жній зв'язок із своїми товаришами і спільнотою. Ослер під-
креслює **чесне** серце, бо чесна голова схильна бути зимною,
суворою, а тільки серце може бути ласкаве, дружнє і добро-
дійне супроти інших. Синівським і братерським наставленням,
хоч це так тяжко, треба промощувати міст від лавки студен-
та до катедри професора, від якого студент повинен дістати
основні знання законів життя. Великі розуми, великі висліди
їх праці переходили межі часу, мови і націй. Загальне знання
походить із багатьох країн, і тому зв'язок із світом такий ко-
нечний. Поїздки в інші країни такі корисні.

Навчись любити свободу студентського життя, яка шви-
дко проминає і якої ти зможеш зазнати тільки раз у житті.
Розвивай радість серця та з усмішкою переноси розчарування
життя. З молитвою Темістокля про забуття і прощення на
устах угробимо журбу вчорашнього працею сьогоднішнього
дня. *Sperate miseri, cavete felices* — Нещасливі — надійтеся, ща-
сливі — будьте обережні!

Використана література:

1. Canadian Portraits by Viola Whitnay Pratt.
2. The Student Life by R. E. Verney (The philosophy of Sir William Osler).

*Ентузіазм — це динаміка твоєї особовості. Без неї вся-
ка твоя здібність буде безплідною, доки не навчишся виявля-
ти свої думки й позування ділом. Як часто не думаємо про те,
що надмірно і безкорисно виявляємо свою енергію там, де
нема справжньої потреби. Це величезна помилка!*

*Якщо ти бажаєш бути сильним між людьми, плекай
ентузіазм. Люди будуть тебе більше любити завдяки ньому.
Позбудешся нудної рутини механічного існування, будеш
успішним скрізь, де б ти не опинився. Вкладай свою душу у
працю, тоді будеш тішитися не тільки кожною годиною дня,
але люди будуть вірити в тебе, так як вони вірять в електрику,
коли користуються контактом з динамомашиною.*

Ж. Огден Армур

Ми і наше довкілля

Роман Сенчук

ШКОЛА НА КРУТОМУ ЗАКРУТІ

Відносно недавно тому на сторінках одної англomовної газети в Вінніпезі появилася цікава оповістка про те, що Канадська Асоціація Громадянства запропонувала шкільним радам ввести в програму навчання курс основних принципів права, суспільного ладу та моралі. Ця пропозиція приходить саме впору, бо — ніде правди діти — кількість молоді, що сходить на шлях відкритого опору проти сучасного ладу, з року на рік зростає і щораз бундочніше ставить виклик заходам, що стоять на сторожі свободи, безпеки та приватного майна членів широкої спільноти. Сторінки щоденної преси переконливо виявляють гнівну і по суті деструктивну поведінку підростаючих дітей і молоді, що на своєму щоденному звіті записують вломи і крадіжки, нищення майна і підпали, сексуальні проступки тощо. Хто хоч тільки частково ознайомлений з цею картиною, не матиме вже ніякого сумніву, що поблажливість спільноти перебрала тут мірку й у висліді витворила атмосферу, в якій деяка частина молоді не відчуває потреби респектувати основні принципи нашого суспільно-культурного життя.

Занепад морального здоров'я нашої спільноти спричиняється до нестійкості родинного життя, тут і там підкопує повагу та традиційну ролю церкви, а тепер витискає своє п'ятно вже й на школі. Родині приходить приймати найбільше обвинувачень за суспільно незрілу та агресивну поведінку дітей, мовляв — погане насіння вийшло з родинного дому, і там у його кліматі воно кільчиться. Такий висновок аж надто спрощений, бо бачить родину як замкнену в собі клітину, ізольовану від впливів ширшого довкілля, а такою вона не є.

У цьому ширшому довкілі традиційно важливу ролю в вихованні молодого покоління виконує школа, що, крім нав-

чання, докладає всіх зусиль, щоб виховати учнів на майбутніх зрілих, відповідальних та свідомих своїх всебічних обов'язків громадян. Однак у сучасній добі прискорених змін і переоцінки вартостей та далекойдучих експериментувань у всіх ділянках життя і школа втрачає ґрунт під ногами і не так уже всеціло справляється із своїми функціями. У сучаснім шкільництві багато експериментувань, в основі яких ідеться про визначення відповіді на майбутні потреби нашої високорозвиненої технологічної спільноти. Мова про те, куди спрямувати теперішніх учнів, які здібності перш усього плекати в молодій людині та які основні вартості ставити їй перед очі, щоб у зрілому віці вона могла самостійно й успішно пробиватися крізь життя. Відповідь на повищі питання не приходить легко, і в висліді багато дечого в програмі проходить без справжнього переконання самих учителів про вартість того чи іншого предмету в найближчих кількох роках. Для багатьох учителів ще недавнє поняття абсолютних вартостей сьогодні вже замрячене, і тому вони вже не ставлять їх учням перед очі як надійні дороговкази на далеку життєву мандрівку.

У щоденній зустрічі з учнями деякі з них крізь пальці дивляться на поведінку учнів, а прояви неточного відвідування школи, курення на терені школи, вживання неприличних слів і грубого відношення до інших приймають з поблажливістю або відкритою байбужістю. У такій атмосфері зростає занедбування ябов'язків, поглиблюється нехтування авторитетів і брак дисципліни та втоптується шлях до відкритої самоволі. У виховній інституції, якою є школа, мусять бути межі для прав і свободи учнів, бо без них ціле навчання переміниться в фарсу, що кине довгу тінь на всі відтинки громадського життя. З другого боку, треба пам'ятати, що не всі діти нехтують своїми обов'язками та байдуже ставляться до науки. Є і такі, що дорожать шкільним навчанням, живуть довір'ям до своїх учителів і ждуть на їхню допомогу в прямванні до зрілості, знання і визначеної мети в житті. Занедбати чи відкрито відкинути такі діти — це неувяна втрата для спільноти.

Школа, побіч родини і церкви, це тільки одна з цих традиційних інституцій нашого суспільно-культурного життя, і на перший погляд може здаватися, що вона не заверне річища, яким пливе сучасна дійсність. Однак коли глибше усвідомити собі її довгу традиційну ролю в вихованні багатьох по-

колінь, які в процесі свого росту потребували знання, морального здорового клімату для успішного дозрівання та непомилкових дороговказів у мандрівці в далеке життя, тоді виховна роля школи вириває в повному світлі та виправдує всі важкі намагання втримати її на висоті її традиційних завдань.

Повертаючись до пропозиції Канадської Асоціації Громадянства, треба її привітати з радістю, бо це нова надія, що сходить у дуже властиву пору. Курс суспільно-морального ладу та його правних інституцій повинен бути не "ще одним предметом", накиненим учням, але предметом справді іншим і винятковим. Його бракує вже віддавна, і ця занедбана люка в програмі, побіч інших причин поза контролем школи, вплинула на те, що деяка частина сучасної молоді не потрапила збагнути моральної бази для людського існування і віднайти шляхи до зрілого та конструктивного співжиття.

На базі повного розуміння ваги цього нового предмету та вмілого підходу до нього вчителі можуть успішно довести, що школа не обмежує своїх завдань тільки до передачі учням академічного знання чи допомоги придбати практичні вмілості. Вони можуть і повинні передати учням ще одну важливу правду, що тільки шляхом поєднання інтелектуального та практичного знання з моральними цінностями спільноти можна ще найбільше наблизитися до ідеалу повноцілості людини.

Вкінці годиться тут пригадати, що ціле питання сьогоденного шкільництва, точніше — його програми та атмосфери, в якій воно діє, не може залишитися тільки в руках шкільних рад та вчительських асоціацій. Тут потрібно теж уваги і зацікавлення батьків та окремих компетентних груп з-поза професії вчителів. Вони перш усього повинні слідкувати за збереженням норм та основних цінностей, необхідних для кожного цілеспрямованого навчання. Без них воно не багато залишить для розуму і суспільної зрілості сучасної шкільної генерації. Модерні будинки, бібліотеки, просторі спортивні площі та інші того роду влаштування в школах безсумнівно потрібні, але вони самі не доказ справжнього виховання. Також і з таких шкіл виходять випускники, що нічим не збагатили свого знання і не залишили на собі сліду виховання. Сама метода без змісту, хоча б легка і приємна, не є навчанням, і хоч приємна для учнів, не має нічого спільного з поступом.

Ростислав Ільницький

ОХОРОНА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ПЕРЕД ВІНАРОДОВЛЕННЯМ

Говорити про молодь, а не говорити про нарід, про його історично-еволюційний розвиток, не дало б повного образу стану, що приходить на зміну.

Ми є свідками й учасниками сучасності і її глибоко аналізуємо, — минуле дає нам можливість прояснити значення подій та вплив на теперішній стан.

Безперечно, втрата державності мала радикальний вплив на розвиток нашого народу. Перегляньмо три епохальні наші катастрофи.

Після Полтавської прогри Україна більшістю своєї території і людності була силою переможця втиснена в державне тіло Московщини, в російську автократичну імперію. Наслідком того прийшло нищення всякими засобами грубої мілітарної сили та підступного макіявелізму всієї України, її території, її людності, її живої сили до дальшої державотворчої праці. Образ страшної духової руїни дає нам викликання Мазепи. Москві вдалося добитись того, що Великий Гетьман лишився зрадником і невдячним в пам'яті народу, але що гірше, що й представники науки — московські, польські, а навіть і українські — дивились на нього як на такого.

Запорізька Січ — ясно окреслена і суворо дисциплінована сила, що корилася одному духовому авторитетові й одній християнській моралі, стояла на заваді Москві. Після упадку і того бастиону української держави почалось нищення всіх пам'яток і зрівнювання могил наших гетьманів, ліквідування яких-небудь проявів ідеалізму, а пропагування опортунізму.

Третя катастрофа надзвичайно подібна до першої. Вона знесла з обрію до самих основ уже в нашій добі Українську Державу. Наслідки цих двох катастроф також однакові, а це нищення України як держави, нищення українського народу, зокрема його інтелектуального шару, численна еміграція і колонізація України чужинецьким елементом, щоб розколоти

український хребет. Отож наші окупанти добились своїм впливом і заходами трагічних наслідків.

1. Затратилось почуття національної гордості, а на це місце прийшло почуття меншевартості.

2. Затратилась ієрархічна драбина державної апаратури, що звелася тільки до селянської підвалини.

3. Затратилась віра у свої можливості і спромоги, а вирішення своїх завдань передається чужим силам, арбітрові — старшому братові.

4. Затрачується патос самостійництва, а його місце займає збереження посідання й спокою, і переходить в опортунізм.

5. Ідеалізм анархізується і перетворюється в загумінкові або космополітичні партії.

6. Затрачується українська мова. Висміювана, позбавлена писаного слова, зіпхнена на село.

Знищено всі національні сили, що, як знаємо, можуть розвиватися тільки в незалежній державі.

У кількох словах: розвиток форм української істоти, мови, письменства, культури упродовж століть гальмований так, що зводиться до збереження решток надбань або до збереження голого, обдертого з усього існування, через пристосування, що має головним мотивом життя.

У такому фізично-духовому і психічному стані вийшла наша еміграція у заморські країни широкого світу. Її можна характеризувати двома словами.

1. За хлібом.

2. Утікачі.

Обидві ці еміграції перенесли за море у своїй більшості три кардинальні браки:

1. Брак державотворчої високонаціональної ідентичності.

2. Обмежене знання української мови.

3. Найбільше лихо — це партійні середовища, нездібні опанувати все українське життя, що стали найважливішою деструктивною загрозою у формуванні національної єдності.

З такою недержавницькою, ба ні навіть національною ідентичністю обидві ці еміграції попали вже на початку в незвичайно скрутні умовини. Серед чужого світу, часто вповні осамітнені, приневолені всі сили звернути на боротьбу за існу-

вання, вичерпані психічно і змучені фізично, втрачають довіру до себе і людей. У такій новій ситуації попадають у страх втратити себе у непевнім майбутнім.

Цей перехід від якої-такі національної свідомості — це перерва тяглості, що приводить до розгубленості. І тут можна заобсервувати два явища.

1. Перехід цілковито до чужого середовища.

2. Розпачливе хотіння затримати свою ідентичність.

У першому випадку також обсервується два явища:

1. Одні переходять цілковито і беззастережно до чужих, включно з ненавистю до всього українського.

2. Другі можуть вернутись, якщо попадуть у пригоже українське середовище.

Та частина, що розпачливо хоче затримати своє українське обличчя, протиставиться асиміляції, як уміє і як може, бо відчуває глибинне прив'язання до вартостей української культури. Та ця акція справді розпачлива, без одного точно означеного дороговказу, без точно зформульованої і всіма прийнятої ідеї, — має характер тупцювання на одному місці. Достойно так, як характеризує подібне становище в Україні Іван Дзюба: "Йдеться не про якусь організацію, а про стихійні і різномірні всюди самі собою виникаючі процеси самозахисту нації перед лицем очевидної перспективи зникнення із сім'ї людства".

Тут є подібність ситуації до корабля-марива без стерна, що не знає ні куди, ні до яких берегів він має добитись. Колись, як над Польщею завис такий стан, здоровий політик характеризував так: Гди окрент тоне, кожен своє тоболкі опатрує, а до ратования окренту не ідзе", — не здавши собі справи, що як не врятуємо "корабля", втратимо також і "тоболки"...

Стан такої розгубленості, непевності, на котру ногу стати, тобто брак ідеологічної стабільності ставить нас часто у безглузде становище.

Та треба признати, що те, що ще українці існують, завдячується передусім родині. Сильна родинна ідентичність давала і дає відпір багатьом атакам усіх не тільки ворогів, але й чужинецьким середовищам. Що ж це таке родинна ідентичність? Це цілий ряд найрізномірніших факторів біологічних, психологічних, соціальних та економічних. А найважли-

віншим явищем є любов, бо вона зумовлює гармонію родини, створює найбільш пригоже підложжя до почуття суцільности, сприяє взаємовпливам батьків на дітей і дітей на батьків, створюючи цим способом гармонію, що й дає напрям і зміст усім проявам життя, і зміст та мету всім змаганням.

Щоб уповні сповнити і використати цю прикмету суцільности родини, цю оборонну твердиню усяких зазіхань, потрібні:

1. Державницька вироблена ідентичність.
2. Повне звання української культури.
3. Повне знання мови в розмові і письмі.
4. Вміння знайти себе серед чужого середовища.

МОЛОДЬ

Молодий поет Гавриш Сірий пише:

Батьків славетних гідні діти
Красою, силою цвітуть.
Не можна, любі, не радіти
В пору збирання золоту.

Спинися, вітре, на лету.
Хай липа листом літо встеле.
Підносим життєдайний келех
За нашу молодість просту.

Так бачить юність поет, і така юність характеризує всю молодь українську і молодь усього світу. У кожної молоді та й у нашої тепер було і є духове напняття, може не таке, може інше, але молодь — це твір нинішньої доби, і вона не може бути інша, ніж вона є... Адже вона не може стояти осторонь живого світу, вона мусить у ньому, у такому, як він є, брати участь.

Найбільша помилка те, що наша еміграція хотіла б бачити ту молодь такою, якою була наша генерація з-перед 30 років, не беручи до уваги, що певні ситуації відходять у минуле і поступаються новим. Бо життя — це вічний безперервний процес, і в цьому розумінні обставини міняються щодня. У новій атмосфері, у новому оточенні, серед нових духових напрямних являються нові емоції.

Наша молодь фізично гарна, росла, здорова, високо моральна і побожна, вона напевно хотіла б віднайти себе, зіден-

тифікувати себе з народом не менше вартісним, а рівним між рівними, якщо не вищим.

Брак державницько виробленої ідентичности довів до почуття менше вартости нашої молоді. І тому еміграції треба вже визбутися всіляких незгод, а ради молоді пов'язати все українське життя із українством узагалі, творити і завершити національну ідентичність, себто пов'язати в одне всі аспекти життя — родинний індивідуальний, етнічний успадкований, біологічний, культурний, психічний та соціальний.

Це передумова створення заборони проти асиміляції і безмежна прислуга нашим братам в Україні і в усьому світі.

Щоб протидіяти всім тим чинникам, що обнижують вартість народу, а в слід за цим створюють почуття менше вартости в поході, необхідно змінити наставлення всієї нашої еміграції, преси та дивного поняття, що зображають Україну як відсталу цивілізаційно і культурно країну.

Не вмючи розмежувати режиму від народу і окупанта від України як такої, стаємо наче невігласами. Алеж бо в Україні і для України трудяться не хто інший, як ті наші брати і сестри, що не могли, чи не хотіли покидати рідний край. Чи може бути більш негідне поняття? Адже їх осяги, їх зусилля в такій режимовій ситуації перевищують усі сподівання. Подивляємо "німецьке чудо", а забуваємо, що у війні ніяка країна не була так зруйнована, як наша, а все ж вона відбудувалася. Наші архітектори будують будівлі модерного типу, дають їм українську прикрасу: білість, світлість наших хат і орнамент, що їх відрізняє від якихнебудь інших. Побудовано школи, лікарні, научні заклади, шляхи, автомобільні магістралі, летовища, зрошено степи, остріто газом хати, насаджено три мільйони гектарів охоронного лісу, а про розвиток української науки кібернетики пишуть чужі з признанням.

За цю працю, за палку поезію, за відважне слово чекає їх дуже часто Сибір — тюрма, гноблення. А ми? Наша еміграція не признає, не бачить, не чує, не хоче знати! Чому?

Одна з дуже важливих підстав для відпору асиміляційним процесам — це знання мови, а передусім знання писемної мови, бо тільки вона показує шлях до пізнання національної культури, себто до збереження: літератури, науки, мистецтва і українознавства.

Наша молодь у своїй подавляючій більшості не може вільно послуговуватися українською мовою і натрапляє на непереможні труднощі через брак знання слів. Така ситуація зумовлює у молоді почуття, що українська мова не має відповідників чужій мові, і що вона тим самим менш цінна.

Причина, як я вже згадав, це брак знання мови серед батьків, брак часу передати її дітям.

Одним із передових засобів — це дати молоді цікаву літературу, а це можуть зробити тільки батьки. І за цю справу треба вже братися батькам, і діти мусять читати і говорити мовою України. Поет Дмитро Павличко пише:

Як би втратив очі, Україно,
То міг би жити, не бачачи лугів
Поліських плес, Дніпровських берегів.
Мені і в непроглядній півночі днів
Твоя лунала б мова солов'їна.

А глухоти не можу перенести,
Бо не замінить співу мертві жести
Ні вся природа та краса твоя.
Глядіть на труд всечасної обнови,
Але не чуйте твоеї пісні, мови —
Ото була б загибель — смерть моя.

Загубити мову, ще загубити себе, загубити свою національну честь та виставитися на посміховище чужих.

Крім батьківського дому, молодь шукає товариського життя, бо вже з природи є соціальною істотою, а її нахил до життя в гурті є konieczністю її біологічних потреб. Ці гурти сполучаються любов'ю до друга, пошаною і щирими почуттями дружби. У таких гуртах спільні зацікавлення, товариські і культурні вияви дають молоді змогу почувати себе безпечніше в цьому виснажливому життєвому змагу.

Треба використати наші молодечі організації і всю молодь до кожного її гурту заманити, бо там силою факту створюється середовище, що сприяє всім тим позитивам розвитку характеру для збереження і виявлення української ідентичності:

А втім старше громадянство повинно тільки стимулювати, давати моральну підтримку, але не вести організації. Бо молодь своєю і виключно своєю емотивною душею здолає віднайти себе у світі, а тим більше в нашому українському.

Та між молодечими організаціями не може існувати не-навість і до того ще партійна, бо таке явище — це ніщо інше, як занепад українського духа, це не хід вперед, не розвиток чи творчість, а назадництво, витрата енергії на нікому потрібне самопоборювання.

Ще одне завдання еміграції — довести молодечі організації до братерської співпраці в прямованні до одної мети.

На закінчення, збираючи все сказане, нам треба, як то кажуть, стати лицем до молоді і зробити ось що:

1. Зліквідувати запартійщене замішання, нетерпимість організацій між собою, братоненависництво і саморуйнування, а зосередити всі наші сили на упорядковане на здорових основах українське громадське, культурне, церковне і шкільне життя.

2. Духові чинники поставити на таку висоту, щоб зуміли зацепити молоді справжній національний патріотизм.

Бо чи ми вже такі безсильні, що допустимо, щоб наша молодь відпала від народу, від його мови, від культури, від життя?

ЧЛЕНИ ПЛАСТУ — АВТОРИ ВИДАНЬ

Пропагуючи участь пластуна в різних ділянках культурного життя діяспори, добре було б нам вести реєстр друкованих праць нашого членства. Просимо надсилати нам ці видання, щоб ми могли повідомляти про їх появу на сторінках ПШ. З цим числом відкриваємо рубрику "Пластуні — автори друкованих праць":

Андрій Качор: *Мужі ідеї й праці*, — монографія про Андрія Палія і Андрія Мудрика, творців "Маслосоюзу" і української кооперації в Західній Україні; видання Братства "Маслосоюзників" у Канаді і США, стор. 344, Вінніпег — Торонто — Вінніпег.

Андрій Качор: *Головна мета української кооперації у вільному світі*, — доповідь, виголошена на кооперативній конференції під час СКВУ, 1973; видання "Кооперативної громади", Вінніпег, 1974, стор. 24.

„Плекайте мову...“

ЩО РОБИТИ, ЩОБ КВІТ РІДНОЇ МОВИ НЕ В'ЯНУВ?..

(Потреба на “мовні няньки”)

Прибувши до Канади тому понад 25 років, багато людей, наших і чужих, переконували нас, що, мовляв, мовна асиміляція неминуча. Пройшло чверть століття, і молоде покоління — діти не тільки останньої еміграції, але й старшої — засвоюють розмовну українську мову. Кількість українських шкіл зростає, популяризується не тільки початкове шкільництво, але й середнього типу.

Проте, наша радість переходить у жаль і журбу, коли обсервуємо наше юнацтво і старше пластуство. Молодь знає українську мову, але нею не користується. Навіть за глибокого переживання зв'язку з Україною (за перебування в Україні; працюючи в комітетах оборони Мороза; студентство на нарадах ЦЕСУС-у) вона забуває, що, боронячи Мороза й нехтуючи українською мовою, зневажає тим ідеал, за який таку високу ціну платить Мороз і його однодумці. Яка ж цьому причина? Не можна відмовити нашій молоді патріотизму. Причина криється у складностях людської психіки. Її ми пробували насвітлити на сторінках “Пл. Шляху”.¹⁾ На цю тему появляється тепер багато праць різними мовами.

Сьогодні ми залишимо теоретичні розважання на цю тему. Сподіваємося, що серед пластуства нема таких, яких треба було б переконувати про необхідність збереження мови у Пласті. Українська мова — це передумова буття і Пласту, і української діаспори взагалі.²⁾ Збереження мови тісно сплітається з виховною метою, тобто плеканням характеру, його стійкості, незломності в зустрічі із злом і його небезпеками. Збереження мови — це можливість збереження основних первнів культури народу, це забезпечення розвитку культури в майбутньому з усіма її національними особливостями, дотримання вірності традиціям.

Щоб молоді виховники й загал молоді могли зростати в такому переконанні, треба, щоб у нашому житті проблеми

мовні були завжди актуальні, щоб ми, виховники, тримали руку на живчику практики українського мовлення у пластовому житті.

Для прикладу подаємо кілька сугестій і порад, як практично зберігати українську розмовну мову в житті дітей і молоді.

1) У кожному осередку створімо гурток плекання мови. Його завданням буде дбати, щоб у пластовому середовищі (домівка, табір і т. д.), у всіх матеріалах і повідомленнях була поправна мова. Нерідко можна побачити на дошці оголошень у пластовій домівці настільки неграмотні повідомлення, що огортає страх на думку, що буде в майбутньому.

2) Дбати, щоб у пляні діяльності були вияви, які вимагають від дітей і молоді української мови (ведення радіограм, улаштування конкурсів т. зв. “Змагів до висот”, вечорів мистецького читання, рецитацій, розповідання казок, їх інсценізації, рецитуння поезій і живого слова під гаслом: Мій улюблений поет (письменник), твір, герой тощо; конкурси знання творчості наших клясиків літератури тощо.)³⁾

3) Увести в життя для старшого юнацтва і ст. пластуства вмільсть інструкторів і організаторів згаданих ділянок плекання мови.

4) Співпраця з пластовими журналами: листування, редакційна співпраця (молоде перо, новацькі перші спроби), участь у змагах, що їх ведуть наші журнали (листи Сиви до новацтва у “Готуйсь”, хронікарі-кореспонденти для “Юнака”).

г) Записи на магнітофонних лентах “живого слова” у виконанні юнацтва (рецитації, гутірки, пісні), виміна ними поміж осередками.

6) Відвідування гуртками театральних вистав, корисних фільмів, імпрез і обговорення їх.

7) Обов'язкове обговорення на сходинах матеріалу з “Готуйсь” і “Юнака”. Кадра виховників обговорює матеріал із “Пл. Шляху”, подає зауваги про нього редакції, хоч би в коротких двох-трьох реченнях.

8) Видавання одноднівок (курінних, кошових, станичних) повинно стати амбіцією кожної частини.

9) Пластові світлички для плекання культури товариського співжиття з відповідною програмою (гуртовий спів, танці, ігри та інші форми співжиття).

10) Співпраця з українськими школами і домами. Створити з учителів і громадських діячів (батьків, сеньйорів) комісію при домівці, яка допомагала б у пл. бібліотеці і в усіх згаданих видах плекання мови.

В'яне квіт нашої мови найбільше від тієї посухи на культурну розвагу у житті нашої дітвори і молоді, якої вона, коли мова про культуру мови, не має. Треба збудити в нашої дітвори і молоді серце й інтелект для справи мови, треба розкривати красу її, в'язати долю рідного слова з їхнім духовним розвитком. Коли цього не зробимо, Пласт не передасть своєї естафети.

Т. Г.

1) Дивись "П. III." ч. 1 (32), 1972, ч. 1 (36), 1973, ч. 2 (37), 1973

2) Дивись "П. III." ч. 2 (33), 1972, ч. 4 (35), 1972.

3) Дивись "Юнак" ч. 10 1974, де поміщені сугестії щодо діяльності юнацтва.

*Благословенна будь, о Мово Рідна,
Препишний раю мій у світі цім;
Душа моя, навік Тобою тлінна,
У захваті палає неземнім
Яркими квітами палкого слова.*

*Багато їх в моєму квітнику:
Ось туги й смутку квітка загадкова
Арому тожить гостру і гірку,
Щоб серцю не заснути на гужині.*

А там червоні квіти крові.

*Та над усі найкращий, наймиліший
Мій квіт не сліз, не туги, не журби.
Мій квіт, що в'яне від покори й тиші,
А гордо кличе в шуми боротьби!
Мій квіт — це Рідна Мова.*

(Автор неznаний)

Огляди і погляди

Наталка Коропецька

ЧИ МОЖЛИВО ЗБЕРЕГТИ УКРАЇНСЬКУ СУБСТАНЦІЮ НА ЕМІГРАЦІЇ?

(Думки на маргінесі статті д-ра І. С. Коропецького "Чому саме Манітоба"?)*

Нарід без візії майбутнього — призначений на загибель. Це слова з "Приповідок" у Старому Завіті.

На загибель призначена в першу чергу та частина народу, що з різних причин живе поза межами своєї батьківщини, розкинена по всіх котинентах земської кулі. Найбільше загрожена молодь, що, не маючи з боку батьків поштовху до продовження своїх національних традицій, плекання мови і культури, через мішані подружжя розпливається і пропадає в морі корінного населення країни, в якій живе. Тому візії майбутнього потребує передусім молодь, щоб мати перед собою конкретну мету свого існування і розвитку як окрема етнічна група.

Візію "обіцяної землі" мав Мойсей, коли випроваджував жидів з Єгипту, хоч здійснення її забрало 40 років "блукання по пустині", поки нарід не видав із себе молодих провідників, що завершили діло Мойсея.

Таку ж візію мали жиди, коли починали заселявати Палестину і знова, виростивши молоде покоління провідників, створили з часом незалежний Ізраїль. Візію Вільної Української Держави — в обставинах найтяжчого гнету російської імперії — мали Мазепа, Шевченко, Франко, Леся Українка, що підняли до боротьби за незалежність молодь у 1-ій і 2-ій світових війнах, щоб цю візію здійснити.

Такою ж візією живуть і сучасні борці за права українського народу, що караються по тюрмах і таборах нової російської імперії. Українська молодь на еміграції, хоч і по суті ідейна й патріотична, а доля їхніх братів в Україні їй не байдужа, раніше чи пізніше призначена на асиміляцію.

Історія старіших за нашу еміграцій (німецька, ірландська, італійська) наглядно підтверджує таку сумну прогнозу.

Через розкинене поселення, умови заробітної праці, а передусім через мішані подружжя, наступні покоління швидко затрачують свою окремішність і інтегруються у суспільства країн поселення. Щоб цей процес зупинити або бодай сповільнити, мусимо тій молоді дати змогу проводити в життя впоювану батьками і молодечими організацією фразу “Бог і батьківщина”. Любов до батьківщини, країни походження їхніх дідів і прадідів, мусить бути реалізована вчинками, зв’язаними з особистими жертвами. “Велика Гра”, “новий люд”, що росте в Пласті, не можуть для неї залишитися абстрактами, вони мусять перетворитися в дію.

Хтось скаже, що одинока візія майбутнього української молоді повинна бути незалежна Українська Держава і вся її дія повинна бути спрямована на її досягнення. Але важко уявити, чи поза межами нашої батьківщини і ще й до того розпорошені на великих просторах, ми можемо цю дію успішно реалізувати. Навпаки, ми не спроможні на концентрацію сил, і через те терпить у першу чергу наша зовнішня політика.

Єдиний вихід — це започаткування акції, щоб творити якесь велике скупчення українських емігрантів в одній з країн нашого поселення, де для цього є найбільш сприятливі умовини. Тоді ми могли б не тільки зберегти нашу біологічну субстанцію, мову, культуру і церкву, але через сильнішу фінансову базу могли б їх розвивати і втримувати при житті. При цьому була б можливість створити і міцний провід, що мав би змогу поширити свої впливи на політичне життя даної країни, а через те виробити в чужинців до нас як етнічної групи більшу пошану і зрозуміння для нашої боротьби за державну незалежність на рідних землях.

Під теперішню пору така можливість існує тільки в Канаді, де напрям державної політики найбільш ліберальний у відношенні до національних меншин і сприяє розвиткові їх етнічних вартостей, науки і культури. Не всі, однак, провінції в Канаді дають українцям відповідні умовини. Провінції індустріалізовані, як Онтаріо і Квебек, де багато інших національностей, сприяють радше швидкій денаціоналізації. Навіть Алберта, де українці здобули собі вже величезні впливи в провінційній легіслятурі і шкільництві, тепер приспінено індустрі-

ялізується і через великий приплив різнонаціональної маси робітників починає набирати характеру східних провінцій.

Залишається Саскачеван і Манітоба, де вже є значний відсоток українського населення. Вибір між ними — справа не малої ваги, він може мати вирішальний вплив на долю нашого народу на сторіччя. Манітоба, мабуть, підходила б найкраще. Ця провінція була першим осідком наших емігрантів у Канаді. Саме в одній з її місцевостей — Дафін — відбувається щороку величній фестиваль української молоді, якби інстинктивно вона тяготіла до колиски своїх дідів і навіть прадідів. Підсоння її південної частини дуже подібне до підсоння України. Згідно з найновішим переписом українці становлять там 12% всього населення. Столиця провінції, — Вінніпег є осідком метрополій обох наших церков, різних інституцій, преси, на університеті є катедра українознавства. Земля на півдні Манітоби дуже урожайна, а продукція зерна, промислових культур та тваринництво важливі не лише для економіки цієї провінції, але й цілої Канади. Промисловість розміщена майже в цілості у Вінніпегу, базується головню на переробці сільсько-господарської сировини, хоч включає й інші галузі. У провінції видобувають ряд важливих металів, як золото, срібло, цинк. Багато рік та озер, а також лісів дає можливість розвитку дешевої гідроенергії. Вкінці Вінніпег та інші місцевості мають дуже добре розвинену комунікаційну сітку з іншими провінціями Канади та США. Можливості економічного росту цієї провінції дуже великі.

У безпосередньому майбутньому найбільші можливості є для хліборобів. Українські поселенці в Південній Америці та в Східній Європі до заселення Манітоби найкраще підходили б, бо вони переважно хлібороби, а їхні теперішні умовини життя матеріально дуже невідрадні. Молодь через брак фінансових можливостей неосвічена і дуже швидко денаціоналізується. Коли б їх можна було спровадити до Манітоби, ми не тільки поліпшили б їхній матеріальний стан, але дали б змогу молоді зробити освіту, а передусім зберегли б їх для української спільноти. Розуміється, що кожний новоприбулий став би не тільки продуцентом, але і потенційним консументом, відкриваючи можливості для розвитку інших галузей промислу і науки, а далі імпульсом до дальшого економічного росту цілої провінції. Яку роль у цьому цілому процесі мала б відіграти

українська, а зокрема вихована в молодечих організаціях молодь?

У першу чергу потребу зосередження наших фізичних сил в одному місці поставити як один з найважливіших факторів, кінцевих для збереження біологічної субстанції нашого народу. Це завдання дати реалізувати нашій молоді, як зобов'язання супроти майбутнього української спільноти на еміграції, для досягнення остаточної мети — виборення Україні самостійності.

Таку акцію можна б починати через відповідну інформаційну літературу про Манітобу: життя української громади, можливості студій та постійного влаштування на працю. Влаштовувати табори молоді в провінції, нав'язуючи контакт з місцевим населенням і молоддю, головню через участь у фестивалі в Дафіні. Заохочувати до студій на Манітобському університеті та допомагати дістати працю. Коли б почалося активне переселювання українців з інших країн, молодь могла б включитися в переселенчу акцію, допомагаючи здобувати на те грошові фонди, допомагаючи переселенцям улаштуватися на працю і підшукуючи місце для поселення. Дальша допомога — і це мало б справді пластовий характер — була б безкорисна праця з молоддю переселенців: навчання англійської мови, приучування до нових обставин, ведення дитячих садочків і організування нових українських шкіл, а навіть допомога при розбудові нових поселень.

Заангажування молоді до такої роботи дало б їй справжнє почуття любови і жертвовності в ім'я Великої Ідеї, для якої молодечі організації повинні були її виховати.

* Щоденник "Свобода" з 16, 17 серпня 1974 р.

В. Гоцький

Ч И ДЕМОНСТРАЦІЇ ВИХОВУЮТЬ?

У ч. 3 за 1974 рік Пластового Шляху появилася стаття під повищим заголовком п. Т. Данилова. Коли ця стаття була написана безадресово, то значить не нав'язувала безпосередню до якоїсь одної виховної організації, то вона була б зовсім на місці. Можна ж людині мати свій, хай і контрверсійний, погляд на якусь справу, можна той свій погляд помістити в пресі. Але ставати в позу виховника саме пластової молоді з такими роззброюючими аргументами, як читаємо у згаданій статті — то це трохи несмачно.

Автор згаданої статті не лише відкидає всякі демонстрації як недоцільні та безуспішні, що само по собі є доволі дискусійним питанням. Та цим ми не хочемо займатись. Хай відповідять ті, хто в нас усякі демонстрації організує. Ми тут хочемо згрубша лише перевірити, чи справді участь у демонстраціях розбігається з пластовим законом та чи шкодить системі виховання молоді.

Пан Данилів твердить, що всякі демонстрації шкідливі для молоді, гальмують нормальний розвиток, роблять молодь нервовою. Що участь молоді в демонстраціях наражає її на небезпеку. Бо свідомість, що молодь може бути наражена на небезпеку, підриває довір'я батьків до тієї організації, яка дозволяє молоді брати участь у демонстраціях. Ось тому Пласт не може собі дозволити на те, щоб молодь брала активну участь у демонстраціях.

Поперше автор неправильно підходить до самої суті Пласту. Пласт — це не організація для виховання молоді (старшими), але радше система самовиховання молоді, оперта на природних законах, а не на всяких філософуваннях, до того ще й сумнівної вартости. Пластун у своїй присязі заявляє: "Плекатиму силу і духа, і тіла, щоб нарід мій"... Значить — не для себе, але для народу свого він віддає всі свої сили. А тим часом автор статті так погарячився, що радить молоді стати осторонь тих змагань свого народу, замкнутись у собі. Плекати "красу й силу" для себе, для своєї особистої приємно-

сти та користи. Бож участь у всенародній демонстрації може наразити молодь на небезпеку. А те, що в Україні тепер найкращі сини нації свідомо йдуть на нищівні удари ворога, щоб пробудити приспану честь народу, щоб привернути увагу світу до нашого змагання за державність — це справа іншого порядку для автора. Він хотів би, щоб пластова молодь виростала у відірванні від змагань за краще завтра, щоб стояла осторонь від “непродуманих демонстрацій”, а замкнулась у своїм гетто й часом написала листа (до кого?). А де ж наша молодь, що зростає на еміграції, у відносно спокійній атмосфері, зможе засвідчити свою співзвучність із змаганнями в краю? Та ж молодь — це не старички, що роздумам над проблемами світу присвячують свої останні дні. Молодь прагне чину, молодь, зокрема пластова, хоче засвідчити свою готовість на жертви не самими словами, але якимось актом. Чи це зле? Чи може краще, коли ця молодь свою енергію спрямує на розваги по нічних льокалях, на участь у демонстраціях маоїстів чи всяких анархістів?

А деж тоді буде обітниця: ...з життям поборюся?.. Чи автор бажав би собі боротьби виключно паперової, може? Кому, як кому, але авторові добре відоме правдиве обличчя нашого ворога. Тож чи виховування сальонових фахівців чи задивлених у власну кар'єру золотих молодчиків є в нас на часі? Як у нинішніх умовах і при нашому досвіді можна пропагувати ще моральне роззброєння, пристосованість до обставин і пхатися з тим до молоді? Та ж без нас це дуже успішно робить большевицька пропаганда за допомогою всіх тих рухів серед молоді на заході.

Колись у нас ще в Галичині Пласт уважали за елітарну організацію молоді. Але тоді ще не було таких упадочних голосів та роззброювачів. Тоді для нас прикладом служили Охримович, Кравців, Янів, Шухевич, Бандера чи зі старших покійний Черник, Чмола чи Поліха. З них ніхто не ховав голови в пісок, коли грозила народові небезпека. Але перші голосились сповняти свій обов'язок перед батьківщиною, без огляду на небезпеку особисту. І в боротьбі зложили в більшості своїй голови.

Обережність по-пластовому — це не втеча від небезпеки, але вміле поборювання тієї небезпеки. Тому неправильно ставити під сумнів, чи демонстрації виховують, але знайти мож-

ливість дати молоді змогу виявити свою солідарність із змаганнями найкращих синів свого народу. Не обезцінювати героїства та посвяти, але ставити його як зразок.

Філософування, критичну аналізу залишім фахівцям та людям, що вже не мають змоги брати активної участі в житті свого народу. Душ молоді не затроюймо ідеями пристосування, ідеями сибаритизму, боягузтва. На всякий випадок не в Пласті.

Не гасім вогню святого, отого природного молоді запалу, отого гону до посвяти, до ризику ради вищих ідеалів. Приучуймо шукати справжніх ворогів нашого народу, а не вводім у пластові ряди братовбивчих міжусобиць до немилих зобі людей чи напрямків.

Тому писань, що сповнені злоби та ненависти до інакшедумаючих братів своїх, хоч які б вони не були пікантні та сенсаційні, не трактуймо серйозно. Бо свідомо чи несвідомо саме того роду писання стараються звести думки нашої молоді у тому ж самому напрямі, у який всіма засобами стараються звести наші вороги.

УЛЯНУ ЛЮБОВИЧ ВІДЗНАЧЕНО орденом “Вічного вогню”

З приємністю довідуємось, що на внесок ГПБ Начальний Пластун Юрій Старосольський признав пластовий орден “Вічного вогню” Уляні Любович, вельми знаній пластовій і громадській діячці й письменниці, авторці популярного в діаспорі літературного твору “Розкажу вам про Казахстан”.

Відзначення вручив голова ГПБулави, друг Роман Рогожа, під час авторського вечора відзначеної 7 грудня 1974 р. на сходинах Осередку Праці УПС у Нью-Йорку.

Уляна Любович — це уосіблення справжнього пластового духу й пластової постави, що допомогли нашій подрузі пережити всі складні й для багатьох непосильні труднощі життя на засланні, про які знаємо з її “розповідей” про Казахстан. Навіть у найбільш критичних моментах вона зуміла по-пластовому сприймати життя як велику гру, нести допомогу, дарувати усмішку, віру та надію. Її літературна і інша праця — яскраве потвердження повище сказаного. Приємно довідатися, що Уляна Любович підготовляє новий літературний твір. Редакція “Пл. Шляху” сердечно gratує подрузі Уляні та бажає їй успіхів у дальшій праці.

ПАМ'ЯТІ ТАРАСА ЛІСЬКЕВИЧА

Залишив сл. п. Тарас Ліськевич наші ряди 23-го жовтня 1974 року на 62-му році життя. Боєм і жалем оповиті не тільки найближча Родина, але й Пласт, бож з ним пов'язане було життя Покійника від дитинства. Ставши пластуном у 1919 році, він користав із пластової школи Івана Чмоли, свого безпосереднього виховника. У Пласті виконував багато діловодств — був гніздовим, членом станичної старшини, станичним, а останньо діловодом фінансів і господарства в ГПБулаві.

Народився Тарас Ліськевич у Яворові, у патріотичній учительській родині, де завжди були актуальними громадська активність і виховання. Середню освіту здобув у Станиславові, вищу економічну в Познані. Був активним у студентському житті. Професійно працював у Промбанку, а на еміграції працював у Кракові, Відні й Мюнхені. Велику допомогу давав нашим людям при їх переїзді за океани, коли працював в УНРРА. Переїхавши з Європи, оселився з родиною в Чикаго. Тут зв'язав своє щоденне життя із службою пластовій молоді. З його жертвової праці, здібностей, знання користала Пластова Станиця Чикаго, йому вона завдячує великою мірою свої здобутки.

Крім того, Тарас Ліськевич — як людина з широкими культурними зацікавленнями і духово багата — світив прикладом для інших, бо своїм життям заперечував духову інертність і інтелектуальне ліниство, популярну недугу нашого еміграційного суспільства. У поведінці був справжнім джентелменом, легко знаходив контакт із молоддю, тому й не дивно, що був хресним батьком куреня “Лісових Мавок”, що їхній прапор прибув з Нью-Йорку віддати востаннє пошану Покійному. За постійну пластову активність і жертвову працю Тарас Ліськевич був відзначений орденом св. Юрія в золоті, найвищим відзначенням у Пласті.

Відійшов несподівано і передчасно, залишаючи глибокий жаль у Родині й серед пластунства, бож йому віддав велику частину своїх сил і життя. З його рідкісної індивідуальності братимемо багато доброго прикладу. Життя його вказуватиме нам постійно на ті ідеали, яким він служив.

ЗГАДУЄМО СЛ. П. АНДРІЯ КОЗАКА

У потоці щоденного життя забуваємо часто про потреби інших, про події, що міцно пов'язані з минулим, сьогоднішнім і майбутнім. Такі події — це відхід із наших пластових лав друзів, які будували Пласт, турбувалися його майбутнім. У їх житті маємо багато того, що світить нам прикладом, вказує шлях у майбутнє. Тому й збереження їх у нашій пам'яті — це не тільки вислів вдячності, але світло, що вказує шляхи в майбутнє.

Ось силуетка сл. п. Андрія Козака, змальована у “Прощальному слові” станичного Пластової Станиці Торонто Андрія Харака над могилою нашого Друга:

“Тяжко родині прощатися з найдорожчим — чоловіком, батьком, але не менше болюче і нам пластунам прощатися з другом Андрієм, який стільки років жив з нами у Пласті, будував пластову клітину в Торонті.

Покійний протоптав багато стежок у житті нашої станиці, пов'язав стільки вузлів споминами спільної праці, зусиль для успіхів, журби за невдачі. Усі ми маємо безліч нагод згадувати вклад Андрієвого серця, розуму в життя Пласту в Торонті.

Покійний виконував стільки діловодств у ньому, що їх не легко передати з пам'яті: книговод і касир КПС, голова господарської ради і голова станичної старшини у кількох каденціях, заступник станичного, координатор пластової оселі, заступник голови КПС, діловод фінансів і господарства КПС, голова станичної ради, врешті комендант і голова крайової ради в Канаді.

За всю цю муравлину працю Андрій був відзначений “Юрієм у золоті” та ступенем сеньйора керівництва.

В житті Андрієві було не легко пробиватися, бож належає до того покоління, яке здобувало освіту серед особливо тяжких обставин, пережило дві світові війни, злидні скитальщини і тяжкі початки нового життя в Канаді. Проте, він — погідної вдачі, легкий у співжитті, навіть у часі своєї довгої недуги був пластуном. Прийняв свою недолу мужньо і по-пластовому, оберігаючи своїх рідних від прикрощів своєї немочі наслідком недуги. Тож відхід друга Андрія з наших пластових рядів — це рана в нашому громадському і пластовому житті. Хто може сьогодні сумніватися в тому, що пла-

стова служба — це служба всьому українському народові? Одна з найважливіших, найконечніших зокрема тоді, коли вона поза межами Рідного Краю.

Понад 20 років цієї служби дає другові Андрієві заслужене право на глибоку вдячність і довговічну пам'ять усього пластунства, а його найближчим горде почуття, що їх чоловік і батько завжди був з тими, що вели нашу Батьківщину до золотих воріт свободи.

Зберігаючи Андрія у своїй вдячній пам'яті, звертаючись до його вчинків, беручи з його життя приклад, радуймо його дух! Смуток наш, що є нерозлучним супровідником смерти, хай послаблює думка, що своє життя, передчасно обірване, Андрій пройшов, хоч і з тягарем, але прямуючи вгору, до висот, до тих усіх, які мають місце довкола Вічної Ватри, тобто в колі тих, що будуть жити у вдячній пам'яті живучих поколінь.

Хай оця крихітка Рідної Землі, що її привезли друзі з Шевченкової могили, буде для Тебе символом єднання з Україною, а для нас відрадою, що Тобі товаришитимуть у засвіти не тільки наші молитви за Твій вічний спочинок, але й дороге Твоєму серцю — кришини землі з могили, що є прибіжищем заповітних дум і почувань усіх українців! Прощаю Тебе, Друже Андрію, від усього пластунства в Канаді. Вічна Тобі пам'ять! Прощай! Скоб!"

**
*

Про вартість освіти для людини написано безліз книжок. Але все ще узні не доцінюють ваги цього для свого щастя і для добра спільноти, серед якої живуть.

Молодь, що її єдиним завданням є вжитися, найчастіше і найбільше не розуміє вартостей освіти. Вона гайнує через свою недосвідченість свої молоді роки, не збирає знання, не вивчає емоційностей.

Найшляхетнішими з усіх студій є ті, що вивчають людину, і те життя, яким вона повинна жити.

ЩО ЧИТАТИ?

Володимир Соханівський

“ПОКОЛІННЯ ЗІЙДУТЬСЯ”

Коли дивитися на мистецький твір чи мистецтво взагалі з широкого погляду, тобто з погляду, що мистецтво впливає на почуття і мислення, то повість Івана Боднарчука “Покоління зійдуться” — це мистецький твір; а в opinii автора цієї оцінки — справжнє мистецтво літератури, бо робить глибоке й небуденне враження.

Повість “Покоління зійдуться” появилася з кінцем 1974 р. у видавництві Об'єднання Українських Письменників у Канаді “Слово”, за редакцією і з передмовою Юрія Клинового. Обкладинку з віньєткою скомпонувала Віра Яцик, оформлення книжки також цікаве, приємне й естетичне. Автор присвятив свій твір будівничим канадської України.

Взявши до уваги сьогоднішні часи холодної і бездушної технології, модерної безсердечної цивілізації, то спроможність цього твору викликати сльозу радості чи скорботи у читача, серце заставити тривожно битися — це справді незвичайне. явище. Книжка викликає тепле і щире почуття. Для мене як звичайного читача важливим у цій повісті є те, що її читається з великим зацікавленням, напругою, “одним душком”. Відірватися від неї майже неможливо. Інколи читачеві здається, що черговий епізод можна відгадати, проте при дальшому читанні фабула стає щораз більше інтригуючою, провокативною і несподіваною. У повісті можна легко завважити тут і там щось знайоме з нашого буття, з нашого власного життєвого змагу, з наших переживань, прагнень, туги чи напруги за пережитим чи втраченим. Відчувається радість, розчарування, трагедію людини, яку, вам здається, ви знали. Інколи відчуваєте, що так гарно описані місця, околиці й природа вам знані, що ви їх десь бачили, ходили тими самими стежками, а люди в творі — це немов ваші знайомі друзі, яких ви колись нібито знали чи бодай чули про них.

Вдумливий читач може також відносно легко відчутти солідну зорієнтованість письменника не тільки в життєвій “по-

літиці”, етнографії, традиціях, льокальній культурі, соціології, психології, але й відчутті та розумінні глибокої християнської філософії і взагалі любови до людини. Цей твір має також за-
краску історичности, себто він описує певний період, чи навіть
епізоди життя поважної частини українського народу, яка опи-
нилася по різних частинах земської кулі за останнє століття.
Ось як автор глибоко розуміє переживання людей, вирваних
з рідної землі:

“Надя витягнула з торбини хрестик, що зберігала як
пам’ятку по матері, розп’яття на хрестику було вже ціл-
ком стерте. Тримала його на долоні, мов щось живе. Остап
побожно нахилився і аж поблід, прилипши очима і сер-
цем. Таке давне і близьке!”

“Це все, небого, що ми винесли із своєї хати. Бережи
цю пам’ятку! О, скільки матерніх щирх молитов прилип-
ло до цього хрестика! Він аж почорнів від них. Натерпі-
лась небіжка мати, перейнявши всі Христові страждання
на свої уті плеченята. Ти дивись, який гарний світ, а
вона вмерла й не побачивши його. Не своєю смертю вмер-
ла, голодом заморили...” (стор. 98).

Друга важлива прикмета цього твору — це його мова,
сюжет, стиль, приступні, зрозумілі широкому колу читачів,
включно з наймолодшим поколінням, народженим уже тут,
тим, що вчаться на доброго рівня курсах українознавства. Хіба
ж не промовляє цей уривок до будь-якого читача:

“Питаєте, як у лісі? Коли в людини є душа, то й при-
рода до неї обізнеться, дерево заговорить, звір злюдяніє.
Природа ближча до себе, як люди. У природі непорушно
існує закон Божий. Тут дерева, відживши своє, спокійно
лягають, поступившись простором молодшій деревинці. Ліс
ваш трохи інший, але своїм спокоєм, своєю непорочною
святістю — один ліс”.

Немає сумніву, що для українського, як і будь-якого
іншого соціолога, що розуміє українську мову, повість “Поко-
ління зійдуться” — це прекрасне джерело студій над люди-
ною, яку доля кинула в нові, незнані місця чи країни поселен-
ня, її розгубленість, осамітнення, турботи, переживання та
сильніший чи слабший гін здобути собі “грунт під ногами”
та запевнити собі і новим поколінням своєї спільноти краще
духове, культурне і матеріальне життя та взагалі майбутнє.

Задум і ідейне спрямування твору мали, правдоподібно,
свою мету, тенденційність. Сам же письменник, який є одно-
часно і педагогом та громадським діячем, не міг визбутися
притаманного цим професіям моралізування. У творі багато
особовости автора, його душі, притаманних йому відчужань
краси, переданої у творі описами природи, характеристикою
персонажів малюнками їх уяви та влучністю поетичного висло-
ву автора. Тенденційність не дуже видна, бо патріотизм і “по-
літика” покриті серпанком удалих малюнків характеру персо-
нажів, а їх психологія вмотивована, як ось наприклад:

“Я тобі, Надю, нічого не скажу, бо ти вже, рахувати,
повнолітня, але не хотів би, щоб ти пустилась на дно,
одірвавшись від того, що було... Щоб ти не сказала: “Все
вже я втратила, мені однаково: чужі люди, чужий світ,
ніхто мене тут не знає, житиму, як легше”. Ні, голубко
ти ще не все згубила... Пам’ятай, що на кожен наш крок
дивляться люди. По нас, наших вчинках, судитимуть не
тільки нас і наш рід, але й увесь наш народ. Тут дивля-
ться на нас як на сталінські жертви. Як на духово скалі-
чених! Як на тих, що вирости без людської моралі... Я
сказав тобі — бережи пам’ятку по матері несплямлену.
Сталін моралі нам не дав і в нас її не відібрав”. (стор. 102).

Твір “Покоління зійдуться” — це прекрасний матеріал
для фільмового сценарія, який навіть наше сучасне наймо-
лодше покоління могло б з легкістю вивести перед очі іншо-
мовної спільноти країн нашого поселення як епопею україн-
ської людини, яка, шукаючи справжньої свободи і доброго та
твердого ґрунту в житті по широкому світу, страждає, бо її
батьківщина сьогодні така бідна, хоч обдарована різними ба-
гатствами, перебуває як “найсвобідніша”, але в деспотії, має
такий добрий ґрунт під ногами, але не для своїх ніг.

Письменник на сторінках твору висловлює переконливі,
глибокі, майже документальні докази вдячності нашим піо-
нерам, першим поселенцям — “старим канадцям” від наших
“нових канадців” за їхню щирі турботу й спонтанну реакцію
на потреби “скитальців” у Німеччині, за їх конкретну суспіль-
ну працю в Канаді, за вклад у культуру, що так дуже допо-
могло “новим” канадцям бути собою й поглиблювати наше
українство у всеканадській мозаїці різних культур. Тут непо-
мітно насувається питання: Чи не були б ми сильніші духово,

фізично, матеріально, коли б глибше прислухувались до попередньої еміграції, долучились до них, а разом з тим відсвіжили та підсилили все те, що ми тут застали? “Покоління зійдуться” — це корисний і гарний даток до росту української культури в Канаді. Повість варто прочитати всім українцям. Від автора можна і треба сподіватися чергового тому цієї повісти.

“ПРОБЛЕМА ІДЕНТИЧНОСТІ — УКРАЇНА ЧИ АМЕРИКА”

Думки з приводу появи праці д-ра Богдана Цимбалістого напередодні з'їзду УСП (виголошені на раді куренів УСП-ок і УПС-ок “Перші Стежі”)

Коли б я був єдиним українцем у світі,
я й тоді боровся б за Україну.

(Левко Лукіяненко)

Стан ідейної і політичної настанови української молоді, народженої і вихованої вже на еміграції, а зокрема молоді вихованої в Пласті, залишає під теперішню пору багато до побажання. У великій мірі цей стан є вислідом нашої виховної праці. Коли наші зусилля йшли, в першу чергу, щоб у юнака виробити почуття національної ідентичності, ми не подумали про те, що це почуття у старшого пластуна треба спрямувати на дію, заангажованість в організованому житті нашої еміграції, вказати їм багатогранні можливості, де вони могли б причинитися до розбудови і збагачення цього життя та старалися зберігати ті надбання, що їм передали наші предки.

Недавно появилася коротенька публікація д-ра Богдана Цимбалістого п. з. “Проблеми ідентичності, Україна чи Америка”. У цій книжечці він, на підставі багатої літератури, старається вказати шлях позитивної національної ідентифікації і ролі української молоді у двокультурнім середовищі.

Вже на самім початку він виходить із заложення, що здорова і зріла людина не може себе не ідентифікувати з етнічною групою, бо вона є для неї існуючим фактом, її членами є її батьки, але фактом є теж, що Америка є її місцем народження, у ній вона росте, здобуває знання і звання, користується її матеріальними і культурними здобутками, а тим самим є членом цілого американського суспільства.

Щодо національного походження, воно передане генами батьків. Ці батьки привезли з собою надбання тисячолітньої історії і культури, привезли традиції і церкву. Це минуле освячене трудами, жертвами і кров'ю наших дідів і прадідів, і їх відкинути, відректися чи заперечити ніяк не можна. Це походження затверджене теж існуванням української етнічної групи в Америці, що не зірвала ще зв'язку з народом на українських землях і пильно слідкує за подіями, що там відбуваються, боліє над політичним гнетом, під яким живе цей нарід, радіє його успіхами і культурними здобутками, протестує проти несправедливості й потоптання людських прав та живе надією, що колись цей нарід стане членом сім'ї вольних народів.

Однак реакція нашої молоді на ці явища дуже різна і щодо цієї реакції її можна поділити на кілька чітко зрізаних груп.

І знову послужить нам у цьому класифікація д-ра Цимбалістого, зроблена у вище згаданій брошурі.

● До першої групи він зачисляє тих, що свідомо заперечують своє національне походження. Вони відкидають етнічно-культурну спадщину батьків. Але чи їхні діти не питатимуть їх, хто вони? Звідкіля прийшли їхні діди?

● Друга група: виявляє своє відношення до походження батьків шляхом бунту. Це бунт проти батьківських вартостей, це ті, що соромляться свого походження, ненавидять його, їм здається, що воно на перешкоді у їхній життєвій кар'єрі, але тим самим вони ненавидять і себе, вони не можуть влаштуватися і в американськiм суспільстві, вони не належать ніде. Це т. зв. “маргінесові люди”, бо своє відкидають, а чужі їх не приймають у своє середовище. Це хворі, невротичні люди.

● Третя група це ті, що їм “все одно”, куди вони належать. Вони байдужі до свого походження та до потреб своєї етнічної групи. Вони відсуваються від суспільного життя і українського, і американського, зосереджуються на особистих справах і родині, вони уникають конфлікту між двома культурами. Вони не здібні на жодні жертви; це пристосуванці, опортуністи, бюрократи, яких тепер так багато намножилося в Україні і вже чимало їх в Америці.

● Четверта група — мала, що ідентифікує себе тільки зі своєю етнічною групою і відкидає всі вартості американської культури. Вони трохи подібні до тих, що збунтовані проти

батьківських вартостей. Вони обмежуються виключно до інтересів своєї етнічної групи і не виходять поза її рами. Вони жертівні, працьовиті, беруть участь у політичному житті, маніфестують — але назовні не приносять жодної користі.

Напередодні З'їзду УСП мусить кожний і кожна з вас пригадати наш тим, яким вартостям ви хотіли б служити. Сенса і вартість життя творить сама людина (екзистенціалізм), а життя має вартість тільки тоді, коли воно поставлене на службу певній справі чи ідеї, що є **триваліші**, ніж життя, що **переходять** саме життя.

Мартін Лютер Кінг сказав: "Не важливе, як довго житиме, але як житиме".

Коли мета людини задовольняти тільки свої егоїстичні потреби (мати "фан"), вона по собі жадного сліду не залишить, вона вмирає зі своєю фізичною смертю (гедонізм). Доки українці не мають своєї власної держави, вільної й суверенної, наш обов'язок працювати над тим, щоб цю волю здобути.

Доля людей, що за цю волю караються по тюрмах і в архіпелагу ГУЛЯГ, не може бути нам байдужа. Більшість із них — це люди творчі, що могли б збагатити своїми творами скарбницю вселюдської культури — їх відсутність ограблює не тільки український нарід, але ціле людство. Це ідея, для якої ми повинні працювати і жити.

Н. Коропецька

Примітка: Брошуру Б. Цимбалістого (українською й англійською мовою разом в одній книжці) можна дістати в Курені УПС-ок "Перші Стежі". Ціна — дол. 1.65 з пересилкою. Поручається її прочитати всім пластунам, а передусім виховникам.

Mrs. Natalia Koropecky, 617 Stratford Dr., Moorestown, N. J. 08057, USA

У першу болочу річницю смерті св. п. пл. сен. **СТЕПАНА ФОДЧУКА** складаємо на крайовий фонд Пласту в Канаді дол. 100.00 — Ліда і Єраст Гуцуляки з Ошави та дол. 25.00 — Марта й д-р Юрій Лівів з Вітбі, Онт.

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ В ДРУКУ

У статті "Юліян Каменецький" (Пл. Шлях, ч. 4 за 1974 р., стор. 56, рядок 1 згори) надруковано **надвечер'я** — має бути **надвечір'я**.

ХРОНІКА

ЮВІЛЕЙ 25-РІЧЧЯ ПРАЦІ ПЛАСТУ В КЛІВЛЕНДІ

Пластова станиця заснована в Клівленді 1949 року з почину групи пластуна під проводом пл. сен-ів Миколи Кавки і Григора Бобкова. Станиця набула зусиллями проводу, громадян і членства дім і оселю "Писаний камінь". У цьому місті з ініціативи відомого колекціонера, пл. сен. Леоніда Бачинського, постав і успішно діє зразковий Крайовий Пластовий Музей. Клівлендська станиця є осідком активу таких куренів, як 1-ий Курінь УПС ім. Тисовських, 7-ий Курінь УПС ім. А. Войнаровського. Його член, пл. сен. Микола Грушкевич, очолює акцію збереження здоров'я серед молоді, якій грозять такі недуги, як наркоманія, алкоголізм і курення. У Клівленді діяв відомий Курінь УСП-ок "Шестикрилі", тепер діє квінтет "Акорд" Куреня УПС-ок "Бури-верхи", тут дуже успішно співпрацює Пластприят із станичною старшиною, а це має дуже позитивний вплив на виховну працю.

За останніх 25 років станичними були сеньйори: Г. Бобків, Н. Угера, І. Руденський, Л. Бачинський, Я. Кришталович, Анна Мриц, Е. Ерденбергер, М. Кавка, М. Грушкевич, сл. п. Тарас Грушкевич, Лідія Голянян, Р. Полатайко, М. Голянян, Н. Козбур і В. Базарко —

теперішній станичний. Головами Гуртка Пластприяту були: І. Гординський, С. Галаревич, М. Стефанік, Я. Кравчук, Я. Кузьмін, К. Мельник, В. Камінський, Д. Ломницька, Р. Грабець, В. Боднар, св. п. П. Полянський, С. Курилас, А. Рошаківський, В. Малиновський, Г. Завадівський і Я. Когут.

Ювілей 25-річчя станиця відзначила 30. 11. 1974 р. виставкою праць, мистецьких малюнків, преси і музейних експонатів, збіркою і вечерею для членства і батьків з мистецькою програмою у виконанні дітвори й молоді. Крім цього був ювілейний бенкет і Новорічна зустріч для пластуна і запрошених гостей. У ній взяли участь також представник Відділу УККА в Клівленді, Б. Футей з дружиною Мирославою, гість з Філадельфії О. Луцький з родиною. Гостей на зустрічі забавляли М. Грушкевич своєю "Новорічною епопеєю" і знову своїм співом квінтет "Акорд". Атмосфера святкувань дуже приязна й культурна. Треба сподіватися, що вона наповнила все членство Пласту і його приятелів в Клівленді свіжим ентузіазмом і що вони продовжуватимуть пластову службу ще успішніше, ніж досі. Цього найсердечніше бажаємо Клівлендові!

ЧВЕРТЬ ВІКУ ПОЗА НАМИ

(Вийнятки з поеми, присвяченої двадцяти'ятиліттю Клівлендської Пластової Станиці)

І ось чверть віку поза нами,
За горами і за лісами.
Багато дечого здобули,
Але про дещо призабули.
Нова нам стелиться дорога,
Ступаймо ж нею в ім'я Бога.
Злидні лишилися поза нами,
Ідемо гладкими стежками,
Усі живемо в добробуті
І сріблом-злотом всі підкуті,
Доми і "кари" ми надбали,
Самі ж обросли соком й салом.
Уже не бідні ми ситальці,
Вже не Ді-Пі — американці.
Вже не звичайні ми грінори,
Але збираємо гонори.
На доказ нашого прогресу
Премосся навіть до Конгресу.

Тепер вступаємо в рік новий,
Йдемо у нове чвертьстоліття.
Чи ми до нього всі готові?
Чи добре жде на нас поліття?
Чи сяли здорове зерно?
Чи будуть в нас обильні жнива?
Чи плуг брав наше поле орне,
Чи не лежить облогом нива?
Чи може заросла бур'яном,
Виріс кукіль, заглушив плоди?
Чи може яре збіжжя в'яне,
А ниву підмулили води?
Подумаймо ми, чи не треба
Нам рятувати, що ще можна,
А не чекати чуда з неба,
А то життя стане порожнє.

Тепер черга на побажання,
Щоб всі сповнилися сподівання,
Щоб Ви усі здорові жили
Із грошків, що їх зложили,
Щоб їсти починали мало,

Щоби стопилося Ваше сало,
Щоб кучерявий дим цигарки
Не всмажив Вас усіх на шкварки,
Щоб залишила Вас дим-мряка
Й не тра було боятися рака,
Щоби про чарку Ви забули
І ясну голову здобули.
Тоді не знайде Вас хвороба,
Не буде псути в Вас утроба,
З Вас діти приклад будуть брати
Й Закон Пластовий шанувати.
Тоді із Вашого насіння
Нове постане покоління,
Пластової не сплямить чести
Й високо прапор буде нести.
Хай діти будуть Ваше злото,
Не дайте впасти їм в болото.
Замало Ви про них ще дбали
Тоді, як грошники збирали.
Це ж обов'язок мамі й тата
Про нащадків своїх подбати,
Щоби вони все добрі були,
Не тільки фах собі здобули,
Щоби характер свій сталили,
Шляхами твердими ходили,
Щоб знали правила бон-тону
І все з Пластового Закону,
Старалися за ним все жити
І добрим прикладом служити,
Щоб три пластові обов'язки
Давали їх життя розв'язку,
Щоби, як довго будуть жити,
Пластом своїм все дорожили,
Щоби робили добрі діла,
Де треба, поміч щоб наспіла,
Щоб Україні були вірні
І нашій мові, нашій рідній,
Щоби про Бога пам'ятали —
Його закони зберігали.

Нова, сильна і норовиста,
Під кожним оглядом барвиста
Пластова виростає зміна,
А море їй ще по коліна.
Щоб жити їй було вільно,
Закон Пластовий невідгидний,
Хотіла б все реформувати.
Її конечно гальмувати.
Але жевріє в нас надія,
Що сповниться ще Дрота мрія
І виросте із них люд новий,

Що захова Закон Пластовий.
Двадцять п'ять років у них часу,
Щоб золоту дістать окрасу,
Як до златого ювілею
Пластову збережуть лілею.

М. Г.

Завваження редакції: З огляду на ритм й ритм збережено деякі провінціалізми, зокрема щодо наголосу.

Українська молодь у діяспорі

Олексій Сагайдаківський

ДО ПРОБЛЕМИ НАШОГО УСП

Від Редакції. Зібрані матеріали мають наукову основу. Вони цікавитимуть не тільки пластовий загаль, але й кожного дослідника української діяспори — зокрема психолога й соціолога. Друг Олексій Сагайдаківський цікавиться проблемою молоді та її взаємин із Пластом від років. Сподіваємося, що будуть пластовому середовищу доступні висліди його праці, що ГПБулава допоможе їх опублікувати.

Очікуємо також реакції на матеріали від читачів ППШ, друзів науковців, виховників, а передусім самого членства УСП.

Швидко проминає час... Бажаючи закінчити свою працю на тему "Велика гра старшого пластуна", мені пощастило роздати поміж учасниками Міжкrajового З'їзду УСП (Торонто, 1970) запитник і при його допомозі зібрати безпосередні відповіді на питання, які інтригували і інтригують мене впродовж років.

Коли я прибув на кінцеву сесію згаданого З'їзду (неділя, 11 листопада 1970), я нарахував там 85 старших пластунів і пластунок. Уважаючи, що це було найрепрезентативніше і найвідповідальніше середовище УСП, я звернувся був до своїх молодших братів і сестер (як колишній старший пластунок!), заохочуючи їх виповнити запитник, у якому було 2 питання.

Ще ніколи, на "пластовому фронті", я не мав більших успіхів, як тоді: я одержав був 80 виповнених запитників (!).

Моїм сердечним і провідним зверненням було: Прошу зазначити "Х" у тому місці (або в тих місцях, які тобі найбільше відповідають і які годяться з твоїми почуттями, настановою тощо).

Сьогодні я хотів би опублікувати на сторінках дорогого мені журналу "Пластовий Шлях" підсумки своїх знахідок. Покищо без ніяких коментарів і дискусії (!). До речі, я почуваюся зобов'язаний до цього супроти того старшого пластуна, які ці запитники виповняли...

Тож подаю питання і відповіді:

- 1) Як погуваєшся на цьому З'їзді?
(дуже добре — 21, добре — 54, погано — 3, здержались — 2).
- 2) Віриш, що старшопластунські з'їзди потрібні?
(так — 75, ні — 2, здержались — 3).
- 3) Віриш, що амбіція і працьовитість вистагать, щоб запевнити собі щастя?
(так — 28, ні — 31, не знаю — 19, здержались — 2).
- 4) Чи можна сказати про наше старше пластунство «воно не має перспектив»?
(так — 12, ні — 60, здержались — 8).
- 5) Уважаєш, що сугасний правильник УСП має певне практичне значення?
(так — 53, ні — 25, здержались — 2).
- 6) Віриш у доцільність «наукового підходу» до пластових проблем?
(так — 65, ні — 11, здержались — 4).
- 7) Уважаєш, що поняття індивіда можна відокремити від поняття спільноти?
(так — 40, ні — 31, здержались — 9).
- 8) Уважаєш, що насправді існує якась «старшопластунська проблема»?
(так — 62, ні — 13, не знаю — 5).
- 9) Маєш непримушену волю відповісти на зергове питання?
(так — 80, ні — 0).
- 10) Уважаєш, що сугасний стан нашого УСП: дуже добрий, добрий, задовільний, дуже поганий.

(дуже добрий — 1, добрий — 17, задовільний — 50, дуже поганий — 12).

11) Уважаєш, що було б доцільно й корисно перевести певну студію про наше старше пластунство?

(так — 57, ні — 12, здержались — 2).

12) Чи любиш відігравати певну провідницьку роль у Пласті?

(часом — 63, завжди — 14, ніколи — 1, здержались — 2).

13) Уважаєш, що УСП має певну програму?

(дуже добру — 0, добру — 22, задовільну — 40, ніякої програми — 21, здержались — 1).

14) Уважаєш, що асиміляція української молоді в діяспорі неминуга?

(не знаю — 20, так — 37, ні — 21, здержались — 2).

15) Що краще: старшопластунські «матерні курені» чи «осередки праці»?

(матерні курені — 40, осередки праці — 32, здержались — 8).

16) Уважаєш, що Український Пластовий Сеньйорат — це об'єднання:

(сильне — 0, корисне — 20, потрібне — 27, слабе — 21, шкідливе — 4, здержались — 4).

17) Чи потрібні старшопластунські проби?

(так — 13, ні — 64, не знаю — 3).

18) Уважаєш, що було б краще охотити старших пластунів і старших пластунок в одній групі (в даній місцевості)?

(так — 47, ні — 27, здержались — 6).

19) Чи старші пластуни/пластунки залишають Пласт?

(дехто — 23, багато — 23, близько 50% — 26, здержались — 8).

20) Уважаєш, що потрібна «комісія для старшопластунських справ»?

(так — 58, ні — 17, здержались — 6).

21) Уважаєш, що потрібний старшопластунський журнал?

(так — 68, ні — 12).

22) Твій вік, стать, зайняття, місцевість (дивись характеристика старшого пластуна з приводу З'їзду 1970 р.)

23) Чи ти бажаєш одержати «Велику гру старшого пластуна»?

(так — 59, ні — 12, здержались — 9).

Відповіді на питання ч. 22 уможливають подати ще й такі дані та зробити ще й такі узагальнення, зокрема з точки погляду статі, віку та місця проживання тих 80 старших пластуців і пластунок, які взяли участь у Міжкрайовому З'їзді УСП 1970 р., та які причинилися до проведення цього опитування. І так:

1) виповнені запитники повернули: старші пластуни — 44, старші пластуни — 36

2) щодо віку більшість учасників були віком від 18 до 20 включно (46 пластуців) пластунок

3) щодо місяця проживання (тільки другого і останнього днів з'їзду):

Торонто	25	Гамільтон	3
Монтреаль	2	Клівленд	5
Вінніпег	1	Нью Джерзі	5
Нью Йорк	16	Дітройт	4
Шікаго	5	Йонкерс	1
Філадельфія	4	Боффало	3
Ньюарк	4	Невідома місцевість	2

Ось такі холодні факти я одержав був від старого пластуництва в 1970 році. Мені скажуть: "Впорядку, приятелю, але... що далі?" Відповідаючи на таке питання, слід готувати окрему статтю.

ДАТКИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

(від 1 листопада 1974 р. до 12 лютого 1975 р.)

США:

\$5.20

Пл. сен. Іван Лисейко, Чикаго;

по \$3.00

Пл. сен. Іларій Домбчевський, Янгстаун, пл. сен. Володимир Лучкань, Вест Гартфорд, пл. сен. Володимир Ерденбергер, Парма;

\$2.90

Люба і Андрій Маринюки, Трой;

по \$2.00

Ст. пл. Ірина Мостович, Лексінгтон, пл. сен. Ярослав Оберішин,

Джемейка, пл. сен. Ірина Кравців, Філадельфія, пл. сен. Наталія і Володимир Масюки, Філадельфія, пл. сен. Роман Свистун, Ірі, пл. сен. Микола Кавка, Парма, пл. сен. Володимира Падох, К'ю Гарденс, пл. сен. Роман Цегельський, Парма, пл. сен. Олександр Когут, Чикаго, пл. сен. Анатоль Ромах, Дітройт, д-р Ілля Карапінка, Ірвінгтон, пл. сен. Михайло Михалішка, Норт Голівуд, ст. пл. Михайло Савчак, Бруклін, пл. сен. Оксана Коропецька, Балтімор;

по \$1.00

Ст. пл. Тарас Филипович, Чикаго, ст. пл. Люба і Любомир Климковичі, Ломбард;

КАНАДА:

\$155.00

Замість квітів на могилу св. п. пл. сен. Андрія Козака, який помер у Торонті 12-го листопада 1974 р., склали друзі і знайомі;

\$65.00

Замість квітів на могилу св. п. пл. сен. Миколи Бориса з Вінніпегу, склали члени Пластової Станції у Вінніпезі;

\$10.00

Пл. сен. Тоня Горохович в другу річницю смерті св. п. проф. Зелена Зеленого;

по \$5.00

Пл. Микола Хархаліс, Торонто, замість квітів на могилу побратима св. п. Семена Лісовця, старшини УСС-ів; ст. пл. Наталка Рева, Торонто, пл. сен. Ярема Келебай, Монтреаль;

\$2.50

Пл. сен. Марта Стрілецька, Монтреаль;

по \$2.00

Пл. сен. Ярослав Заставний, Торонто, пл. сен. Адольф Гладилович, Монтреаль, д-р Богдан Роздільський, Едмонтон, Теодор Ординець, Торонто, пл. сен. Ігор Гладилович, Монтреаль, пл. сен. Андрій Качор, Вінніпег;

\$1.50

Пл. сен. Ігор Гриневич, Торонто;

по \$1.00

Ст. пл. Андрій Кравчук, Монтреаль, пл. сен. Олександр Котович, Вінніпег;

\$15.00

Письменниця Зоя Когут, Мел-

борн, Австралія;

\$13.00

Д-р Б. Томашек, Депто, Н. П. В. Австралія, замість квітів на могили друзів-ветеринарів св. п. д-ра Володимира Короля і д-ра Володимира Помірка;

\$2.27

Ст. пл. Тамара Юрєвич, Лондон, Англія;

\$0.70

Від 1 листопада 1974 р. до 12 лютого 1975 р. склали на пресовий фонд "Пластового Шляху"

із США 21 датків \$ 47.10

з Канади 27 датків 263.00

з інших країн 4 датки 30.97

Усі разом \$341.07

Замість квітів на могилу
св. п.

пл. сен. керів. АНДРІЯ КОЗАКА

складасмо \$155.00 на пресовий фонд "Пластового Шляху" по \$25.00 — Григорій Козак з дочками Ніною і Оленою, Михайло Сулима, Оттава; по \$20.00 — пл. сен. Андрій Харак, пл. сен. Христина Болубаш; по \$10.00 — пл. сен. Петро Баср, Ліда Вахнянин, Марія Кузьма, пл. сен. Зенон Татарський, Дмитро Федик; по \$5.00 — Софія і Мирон Барановські, пл. сен. Наталка Закидальська, пл. сен. Марія Навлинин. — Торонто Канада

Замість квітів на могилу
св. п.

пл. сен. МИКОЛИ БОРИСА
склали \$65.00 на пресовий фонд
"Пластового Шляху"

ЧЛЕНИ ПЛАСТОВОЇ СТАНЦІ
Вінніпег, Канада